

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1972 | ΑΡΙΘ. 6

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α'

LI. Ὅσα οὖν παρεπέσαμεν καὶ ἐποιήσαμεν διὰ τινὰς παρεμπτώσεις τοῦ ἀντικειμένου, ἀξιῶσωμεν ἀφεθῆναι ἡμῖν· καὶ ἐκεῖνοι δέ, οἵτινες ἀρχηγοὶ στάσεως καὶ διχοστασίας ἐγενήθησαν, ὀφείλουσιν τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος σκοπεῖν.

5 2. οἱ γὰρ μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης πολιτευόμενοι ἑαυτοὺς θέλουσιν μᾶλλον αἰκίαις περιπίπτειν ἢ τοὺς πλησίον· μᾶλλον δὲ ἑαυτῶν κατὰγνωσιν φέρουσιν ἢ τῆς παραδεδομένης ἡμῖν καλῶς καὶ δικαίως ὁμοφωνίας. 3. καλὸν γὰρ ἀνθρώπῳ ἐξομολογεῖσθαι περὶ τῶν παραπτωμάτων ἢ σκληρῶναι τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καθὼς ἐσκληρύνθη ἡ καρδία τῶν στασιασάντων πρὸς τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆν, ὧν τὸ κρίμα πρόδηλον ἐγενήθη. 4. κατέβησαν γὰρ εἰς ἄβου ζῶντες, καὶ θάνατος ποιμανεῖ αὐτούς. 5. Φαραῶ καὶ ἡ στρατιὰ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἡγούμενοι Αἰγύπτου, τά
10 τε ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται αὐτῶν οὐ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἐβυθίσθησαν εἰς θάλασσαν ἐρυθρὰν καὶ ἀπόλοντο, ἀλλὰ

2. Πρβ. Α' Τιμ. 5,14. Β' Θεσσαλ. 2,4. 10. ἐξ. Πρβ. Ἀρθ. 12,7. Ἐβρ. 3,5.8.15 καὶ 4,7. Ψαλμ. 94,8. Ἀριθ. 16,30.33. Ψαλμ. 48,15.

1. καὶ ἐποιήσαμεν ΙΚ: λ.Α | 1/2 τινὰς παρεμπτώσεις + τινῶν Κ: τινος τῶν ΑΙΣ | 11. στασιασάντων ΙΚ: στασιαζόντων Α | θεράποντα: ἄνθρωπον Ι | 14. Αἰγύπτου: αὐτοῦ Ι.

διὰ τὸ σκληρυνθῆναι αὐτῶν τὰς ἀσυνέτους καρδίας μετὰ τὸ γενέσθαι τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα ἐν Αἰγύπτῳ διὰ τοῦ θεράποντος τοῦ Θεοῦ Μοϋσέως.

17. ἐξ. Πρβ. Ῥωμ. 1,21. Ἐξοδ. 7,3. Πράξ. 7,36. Ἀριθ. 12,7. Ἐβρ. 3,5. Ἐξοδ. 14,23 ἐξ.

17. αὐτῶν τὰς ἀσυν.: τὰς ἀσυν. καρδ. αὐτῶν I | 18. Αἰγύπτῳ ΙΛΚΣ: γῆ Αἰγύπτῳ Α.

ΛΙΙ. Ἀπροσδεής, ἀδελφοί, ὁ δεσπότης τῶν πάντων οὐδὲν οὐδενὸς χρήζει εἰ μὴ τὸ ἐξομολογεῖσθαι αὐτῷ. 2. φησὶν γάρ ὁ ἐκλεκτὸς Δαυὶδ· Ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ, καὶ ἀρέσει αὐτῷ ὑπὲρ μόσχον νέον κέρατα ἐκφέροντα καὶ
5 ὀπλάς· ἰδέτωσαν πτωχοὶ καὶ εὐφρανθήτωσαν. 3. καὶ πάλιν λέγει· Θῷσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀπόδος τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχὰς σου· καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με. 4. θυσία γὰρ τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον.

3. Ψαλμ. 68,31-33. 6. Ψαλμ. 49,14. 15. Ψαλμ. 50,19.

2. οὐδὲν ΑΛ: λ. ΙΣ. | τὸ Α: τοῦ Ι | 4. κέρατα-εὐφρανθήτωσαν: λ. Ι.

7. καὶ ἐπικάλεσαί με: λ. Ι | θλίψεώς σου ΑΚ: θλίψεως ΛΣ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Οἱ συνδρομηταὶ τῶν Περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» παρακαλοῦνται, ὅπως πᾶσαν ἀλλαγὴν διευθύνσεως τῶν γνωστοποιουῦν ἀμέσως εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν ὡς εἴρηται Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι Τ. 140, δι' ἐπιστολῆς τῶν, σημειουμένης ἀπαραίτητως τῆς παλαιᾶς διευθύνσεως, ἵνα καταστῆ δυνατὴ ἡ κανονικὴ ἀποστολὴ τῶν φύλλων.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

LI. Δι' ὅσα λοιπὸν ἐσφάλαμεν καὶ ἐπράξαμεν (ἀντίθετα τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ) ἐξ αἰτίας μερικῶν παρεμβάσεων τοῦ πο-
νηροῦ, ἃς ἀξιώσωμεν (ἰκετεύοντες μὲ θέρμην) νὰ μᾶς συγχωρηθοῦν
καὶ ἐκεῖνοι δέ, οἱ ὅποιοι ἔγιναν ἀρχηγοὶ τῆς στάσεως καὶ διχο-
στασίας (τοῦ σχίσματος) ὀφείλουσαν νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τὴν κοι-
νὴν ἐλπίδα (τῆς σωτηρίας ἡμῶν). 2. Διότι, ὅσοι μὲ φόβον (Θεοῦ)
καὶ ἀγάπην πολιτεύονται θέλουσαν (προτιμοῦσαν) οἱ ἴδιοι μᾶλλον νὰ
περιπίπτουσαν σὲ βάσανα (θλίψεις καὶ πειρασμοὺς) παρὰ οἱ πλη-
σίον τῶν προτιμοῦσαν δὲ νὰ φέρουσαν τὴν κατηγορίαν εἰς τὸν ἑαυτὸν
τῶν, παρὰ τὴν ὁμοφωνίαν, ἣ ὁποία καλῶς καὶ δικαίως ἔχει παρα-
δοθῆ εἰς ἡμᾶς. 3. Διότι εἶναι καλὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐξομολο-
γῆται διὰ τὰ παραπτώματά του παρὰ νὰ σκληρύνῃ τὴν καρδίαν
του, ὅπως ἐσκληρύνθη ἡ καρδία ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐστασίασαν
(ἀντιταχθέντες) εἰς τὸν δούλον (τὸν θεραπεύοντα καὶ ἐκτελοῦντα
τάς ἐντολάς) τοῦ Θεοῦ Μωυσῆν, τῶν ὁποίων τὸ κρίμα ἔγινε πρό-
δηλον (ἐφανερώθη). 4. «Διότι κατέβησαν εἰς τὸν ἄδην ζῶντες καὶ
ὁ θάνατος θὰ εἶναι ὁ ποιμὴν (ὁ ὀδηγὸς) αὐτῶν». 5. Ὁ Φαραὼ
καὶ ἡ στρατιά του καὶ ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Αἰγύπτου, καὶ τὰ ἄρ-
ματα καὶ οἱ ἀναβάται αὐτῶν δὲν ἐβυθίσθησαν διὰ καμμίαν ἄλλην
αἰτίαν εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ ἐχάθησαν, ἀλλὰ διότι εἶχον
σκληρυνθῆ αἱ ἀσύνετοι (αἱ μωραὶ καὶ ἀνόητοι) καρδίαι τῶν,
(μάλιστα) μετὰ τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα ποὺ εἶχον γίνε εἰς
τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Μωυσέως.

LII. Ἀδελφοί, ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων δὲν ἔχει ἀνάγκην οὐ-
δενός· τίποτε δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ κανένα παρὰ μόνον (ζητεῖ)
νὰ ἐξομολογούμεθα εἰς Αὐτόν. 2. Διότι λέγει ὁ ἐκλεκτὸς (τοῦ
Θεοῦ) Δαυὶδ· «Θὰ ἐξομολογηθῶ εἰς τὸν Κύριον, καὶ θὰ ἀρέσῃ
τοῦτο εἰς Αὐτόν περισσότερον ἀπὸ τὸ νέον μοσχαράκι ποὺ μόλις

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Τὸ κήρυγμα τῆς Μ. Παρασκευῆς.

Τὸ κατὰ τὰς Ὁρας ἢ τὸν μετ' αὐτὰς τελούμενον Ἐσπερινόν, τὴν πρωίαν τῆς Μ. Παρασκευῆς, κήρυγμα εἶναι καλὸν νὰ μὴ παραλείπεται. Ἄν δὲ ὁ λειτουργὸς δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸ κάμη ὁ ἴδιος, ἐλλείπη δὲ καὶ λαϊκὸς θεολόγος ἱεροκήρυξ, τὸ κενὸν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναπληρωθῇ δι' ἐκφωνήσεως ὑπὸ τοῦ λειτουργοῦ συντόμου κηρυκτικοῦ κειμένου σχετικοῦ πρὸς τὸ Σωτήριον Πάθος. Τοιαῦτα κείμενα ὑπάρχοντες εἰς συλλογὰς κηρυγμάτων δοκίμων διακόνων τοῦ ἁμβωνος, θὰ ἦτο δὲ εὐκόλον νὰ ἀναζητηθῇ μεταξὺ τούτων τὸ πλέον προσφρὲς καὶ νὰ ἐκφωνηθῇ ὑπὸ τοῦ λειτουργοῦ, διὰ νὰ μὴ μείνη ἄφωνος ὁ ἁμβων τῆς ἐνορίας κατὰ τὴν σεβασμίαν αὐτὴν ἡμέραν.

Ἡ προσέλευσις εἰς τὴν Ἱ. Ἐξομολόγησιν.

Διὰ τὴν ἀξίαν συμμετοχὴν τῶν πιστῶν εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας εἶναι ἀπαραίτητον, ὅπως οὗτοι διέλθουν διὰ τῆς «στενῆς πύλης» τοῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας (Ἱ. Ἐξομολογήσεως). Ἐπειδὴ δὲ, κατὰ τὴν Μ. Πέμπτην καὶ τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα πολλοὶ εἶναι ὅσοι προσέρχονται εἰς τὴν Θείαν Κοινωνίαν, οἱ αἶδουσι. Ἐφημέριοι ὀφείλουσι νὰ προετοιμάζουσι τούτους, διὰ καταλλήλου νοουθεσίας, πρὸς τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἐν ἀληθινῇ μετανοίᾳ

βγάζει κέρατα καὶ νόχια· ἄς τὸ ἴδουν τοῦτο (ἄς τὸ ἀντιληφθοῦν) οἱ πτωχοὶ (ἀπὸ ἀρετάς, ἦτοι οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ οἱ παραβάται τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ) καὶ ἄς εὐφρανθοῦν». 3. Καὶ πάλιν λέγει· «Καὶ κάλεσέ με κατὰ τὸν καιρὸν τῆς θλίψεώς σου, καὶ θὰ σὲ σώσω, καὶ θὰ μὲ δοξάσῃς. 4. Διότι θυσία (εὐάρεστος) εἰς τὸν Θεὸν εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ συντετριμμένον (τὸ ταπεινὸν φρόνημα, ἢ διὰ τῆς μετανοίας συντριβὴ τῆς ψυχῆς)».

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟ

Ε'

Ὁ Χριστιανισμὸς ἐπίσης ἀναγνωρίζει κι' ἀξιοποιεῖ ὅλα τὰ ἄλλα εἶδη τῶν αἰσθητικῶν κατηγοριῶν καὶ μορφῶν. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι αὐτὴ ἡ Αἰσθητικὴ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἀπολαμβάνουν καὶ ἐξυμνοῦν εἴτε τὸ κλασσικὰ ὄρατο μὲ τὴν «τῶν μελῶν ἢ στοιχείων πρὸς ἄλληλα εὐαρμοσίαν καὶ συμμετρίαν», εἴτε τὸ χαρίεν, ποὺ παρουσιάζεται στὰ ρυάκια, στὴν Ἴρι τῶν ματιῶν, στὰ στάχυα, ποὺ κυματίζουν κάτω ἀπ' τὶς πνοὲς τῶν ζεφύρων, στὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, στὴ θάλασσα, ποὺ λικνίζεται κάτω ἀπ' «τὰς λεπτὰς καὶ πραεῖας αὔρας» καὶ δημιουργεῖ τὰ δαντελωτὰ ἀκρογῦαλια, στὶς χορευτικὰς κινήσεις τῶν δελφι-

ἐξαγόρευσιν τῶν πταισμάτων των. Ἐν λοιπὸν εἰς μίαν ἐνορίαν δὲν ὑπάρχει πνευματικός, πρέπει νὰ ὑποδηλωθῇ ὑπὸ τοῦ Ἐφημερίου ὁ κατάλληλος πλησιέστερος τοιοῦτος. Ἡ φρόνησις, ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ ἀγιότης τοῦ πνευματικοῦ ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὸ ψυχικὸν ὄφελος τοῦ ἐξομολογουμένου πιστοῦ. Καλὸν εἶναι λοιπὸν οἱ προϊστάμενοι τῶν ἐνοριῶν νὰ μοιμοῦν, ὥστε οἱ πιστοὶ νὰ κατευθύνωνται πρὸς τοὺς πλέους ἀξιῶνς λειτουργοὺς τοῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας.

Ἡ προσέλευσις εἰς τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν.

Ὁ συνήθως παρατηρούμενος συνωστισμὸς καὶ διαγκωνισμὸς τῶν πιστῶν κατὰ τὴν προσέλευσίν των εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν, ἰδίως εἰς τὴν Μ. Πέμπτην, εἶναι δυνατόν νὰ ἀποσοβηθῇ, ἂν ἐγκαίρως οἱ αἰδεσ. Ἐφημέριοι διαφωτίσουν σχετικῶς τὸ ἐκκλησιασμά των. Τὸ φαινόμενον, ὡς ἡ πείρα μαρτυροῖ, ὀφείλεται μᾶλλον εἰς ἐπιπολαιότητα καὶ ὄχι εἰς πραγματικὴν ἀσέβειαν. Ὅπου γίνονται τοιαῦτα νοθεαίαι, ὁ λαὸς συμμορφοῦται καὶ παρουσιάζει τὴν ἐνδεδειγμένην εὐταξίαν, ἡ ὁποία καὶ θέλημα Θεοῦ εἶναι καὶ τόσον ἐποικοδομητικὴ διὰ τὸ σύνολον τῶν ἐκκλησιαζομένων πιστῶν. Ἄς μὴ παραλειφθοῦν λοιπὸν καὶ ἐφέτος αἱ τόσον χρήσιμοι καὶ ἐπιβεβλημένοι αὐταὶ συστάσεις ἐκ μέρους τῶν λειτουργῶν.

νιῶν, στὸν ἤχο τῆς φλογέρας καὶ τῆς λύρας κ.λ.π. Οἱ Πατέρες ἐπίσης ἀπολαμβάνουν καὶ τὴν αἰσθητικὴ κατηγορία τοῦ ὑπερόχου καὶ τοῦ ὑψηλοῦ, ποὺ παρουσιάζεται στὴ συναρπαστικὴ χιονοθύελλα ἢ στὸ ἀστροπελέκι ἢ στὰ τεράστια κύματα, πού, ὅπως λέγει ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, διαλύονται «εἰς ἄχνην ἀφρώδη καὶ ψιλήν», καθὼς ξεσποῦν πάνω στοὺς βράχους, ποὺ μένουν ἀσάλευτοι κι' ἀκλόνητοι²⁵.

Ὅσον ἀφορᾷ στὸ ὄρατο τῆς φύσεως, γενικὰ τόσον ἡ Ἁγία Γραφή, ὅσον καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, μᾶς καλοῦν νὰ θαυμάζουμε μέσα σ' αὐτὸ τὴ θεία δύναμι, ποὺ ὡς καλλιτέχνης χρωματίζει τὰ ἄνθη καὶ τὰ φτερὰ τῆς πεταλούδας· ὡς γλύπτης δίνει ἐξαισίες μορφές στὴν ἄμορφη ὕλη· ὡς ἀρχιτέκτων δημιουργεῖ τὶς πρὸ θαυμαστὲς ἀρχιτεκτονικὲς γραμμές, τὴν ἀεροδυναμικὴ γραμμὴ τῶν πουλιῶν, τὴ θαυμάσια τεχνικὴ τῶν μηχανισμῶν τῆς κινήσεως, τῆς κολυμβήσεως καὶ τῆς πτήσεως²⁶.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερα στὴ στάσι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπέναντι στὴν Τέχνη, δὲν πρέπει νὰ κρίνουμε μονόπλευρα τὸ γεγονός, ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας κατεδίκασαν αὐστηρὰ τὸ θέατρο τῆς ἐποχῆς των, ποὺ ἦταν διδασκαλεῖο ἀκολασίας καὶ ἀσελγείας. Ἄν αὐτὸς ὁ Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης ὁμιλῆ γιὰ τὸ ὄνειδος καὶ τὴν αἰσχρότητα τοῦ θεάτρου, ἂν ὁ ἔθνικὸς Αἴλιος Ἀριστείδης χαρακτήριζε τοὺς τότε ἠθοποιοὺς «ἀνδραποδῶδεις», «κιβδηλοὺς», ἀξίους θανατικῆς καταδίκης, δὲν ἦταν δυνατόν ἢ Ἐκκλησία νὰ γίνῃ βασιλικώτερη τοῦ βασιλέως καὶ νὰ ἀνεχθῆ τὴν καταρράκωσι τῆς αὐτοτελείας καὶ αὐτονομίας τῶν αἰσθητικῶν ἀξιῶν καὶ τὴν ὑποδούλωσι αὐτῶν στὴν τυραννία τοῦ ἡδονισμοῦ²⁷.

Γιὰ νὰ ἀξιολογήσωμε δίκαια τὴ στάσι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπέναντι στὴν Τέχνη, πρέπει νὰ συνειδητοποιήσωμε, πῶς ὁ Χρι-

25. Εὐαγγέλιου Θεοδώρου, Ἡ Αἰσθητικὴ τῶν Τριῶν Ἱερρχῶν, ἐν Ἀθήναις 1971, σελ. 7.

26. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 10.

27. Αὐτόθι, σελ. 15-16.

στιανισμὸς βρῆκε μιὰ φοβερὴ αἰσθητικὴ κατάπτωση, ἀκόμη καὶ σ' αὐτὸ τὸ «κλεινόν» καὶ «ἰοστεφές» ἄστρῳ τῶν Ἀθηνῶν. Ὅταν ἐμφανίστηκε ὁ Χριστιανισμὸς, οἱ Ἀθηναῖοι δὲν δίστασαν νὰ ρυπάνουν καὶ βεβηλώσουν μὲ αἰσχροὺς κι' αἱματηρὲς μονομαχίες κι' αὐτὸ τὸ Διονυσιακὸ θέατρο, στὸ ὁποῖο κατὰ τὸ ἐνδοξο παρελθὸν σκόρπιζαν ρίγη συγκινήσεως τὰ ἔργα τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλῆ καὶ τοῦ Εὐριπίδη²⁸. Ὡστε ὁ Χριστιανισμὸς δὲν κατέστρεψε τὴν ἀρχαία Τέχνη. Τὴ βρῆκε κατεστραμμένη καὶ τὴν πῆρε στὰ εὐλογημένα του φτερά, γιὰ νὰ τὴν ὀδηγήσῃ στὰ ὕψη, ἐκκολάπτοντας τὸ ἄριστο «καλλιτεχνικὸ βούλεσθαι», ὅπως ἀπέδειξαν μὲ τὰ ἔργα τους οἱ ἀρχιτέκτονες τῆς ἀγίας Σοφίας, ὁ Ρωμανὸς ὁ μελωδὸς, ὁ Πανσέληνος, ὁ Μιχαὴλ Δαμασκηνὸς, ὁ Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, ὁ Ντοστογιέφσκυ, ὁ Φρά' Ἀτζέλικο, ὁ Ντύρερ, ὁ Παλαιστρίνα, ὁ Μπάχ, ὁ Χαϊντελ, ὁ Χάϋδν, ὁ Μπετόβεν, ὁ Φράνκ, ὁ Γκουνώ, ὁ Ρίμσκυ Κορσακόφ, γιὰ νὰ περιορισθοῦμε δειγματοληπτικὰ σὲ μερικοὺς ἀπ' τοὺς μεγάλους μύστες τῆς τέχνης²⁹.

Τὸ κορύφωμα τοῦ ἐξαγνισμοῦ τοῦ ὀραίου εἶναι ἡ ὀρθόδοξος λατρεία, ποὺ σήμερα ἐκτιμᾶται κι' ἀπ' αὐτὴ τὴν Αἰσθητικὴ γιὰ δυὸ κυρίως λόγους. Πρῶτον ἡ Αἰσθητικὴ ἀναγνωρίζει τὴν ἀξία τῆς αἰσθητικῆς κατηγορίας τοῦ «ὑπερόχου» ἢ τοῦ «ὕψηλοῦ», ποὺ καθὼς διασπᾷ τὰ ὄρια τῆς στατικῆς μορφῆς καὶ ὀδηγεῖ στὸ συνδυασμὸ βιωμάτων ἀπόσεως καὶ ἔλξεως προσιδιάζει περισσότερο πρὸς ἔκφρασι τοῦ γνησίου θρησκευτικοῦ βιώματος, στὸ ὁποῖο συνδυάζεται, σύμφωνα μὲ τὴν κλασσικὴ διατύπωσι τοῦ Rudolf Otto, ἐναρμονίζεται τὸ *mysterium fascinosum* μὲ τὸ μυστήριον *tremendum*. Ἐπειτα ὅλες οἱ ἀντινατουραλιστικὲς τεχνολογίαι τῆς νεωτέρας καὶ τῆς μοντέρνας τέχνης συνετέλεσαν, ὥστε νὰ ἐκτιμᾶται ἡ βυζαντινὴ τέχνη, ποὺ πραγματοποιώντας τὴν ὑπερπήδησι τῆς πραγματικότητος τῶν ὀρατῶν, χωρητῶν, ἀριθμητῶν, μετρητῶν καὶ σταθμητῶν πραγμάτων, εἰσδύει στὴ

28. Εὐαγγέλιου Θεοδώρου, Ἱστορία τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, Ἀθήναι 1950, σελ. 29.

29. Πρβλ. ἔθ' ἄνωτ., σελ. 196, ἐξ., 274 ἐξ. καὶ 282 ἐξ.

σφαίρα τοῦ ὄντος καὶ ἀπεικονίζει τὶς αὐλές καὶ μυστικές του διαστάσεις, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται πολὺ γιὰ τὴν ἀκρίβεια τῶν ἀνατομικῶν ἀναλογιῶν καὶ τῶν ἐνδοκοσμικῶν προοπτικῶν.

Πρὸς διαμόρφωσι κι' ἀποκρυστάλλωσι τῆς λατρείας μας συνειργάσθησαν ὅλες οἱ ἐκκλησιαστικὲς τέχνες, γιὰ νὰ μᾶς δίνουν μὲ τὸν ἀντινατουραλιστικὸ ἀναγωγικὸ χαρακτήρα τους ἐξάισια πνευματικὰ ὀράματα κι' ἀκούσματα. Ἡ μυσταγωγικὴ ἀρχιτεκτονικὴ ἢ ζωγραφικὴ μὲ τὴν ἁρμονία τῶν μυστικῶν σχημάτων καὶ χρωμάτων τῶν «ἀγίων εἰκόνων, τὰς ὁποίας ἐψηφοθέτησεν ἢ ἐζωγράφησε χεὶρ εὐσεβοῦς καλλιτέχνου»³⁰ ἢ ἐκκλησιαστικὴ ποίησις καὶ μουσικὴ μὲ τὴν ἁρμονία τῶν στίχων, τῶν φθόγγων καὶ μυστικῶν ἤχων· οἱ λοιπὲς ἐκκλησιαστικὲς τέχνες, ποὺ τεχνουργοῦν τὰ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ἄμφια ἢ σκευή—ὅλες οἱ ὑλοποιήσεις μέσα στὸ χῶρο καὶ στὸ χρόνο τῆς ἀξίας τοῦ καλοῦ στὴν πιὸ ἰδεώδη συνάρτησί της μὲ τὸ "Ἄγιο μεταρσιῶνουν στὴν ὑπερκόσμια σφαίρα τοῦ ἐρασμίου καὶ πανυπερτελείου κάλλους³¹. Τόσον οἱ Πατέρες, ὅσον καὶ οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας μας ἐξυμνοῦν συνεχῶς τὸ θεῖο κάλλος, πρᾶγμα ποὺ ὠδήγησε τὸν προτεστάντη Ernst Benz, καθηγητὴ στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Marburg, νὰ γράψῃ, ὅτι «στὸ μεγαλεῖο τῆς Ὁρθοδοξίας ἀνήκει καὶ τὸ γεγονός, πῶς μόνον αὐτὴ διαφύλαξε τὴν ἰδέα τῆς ὠραιότητος τοῦ Θεοῦ καὶ καθόλου δὲν παύει νὰ τὴν ἐξυμνῇ στίς προσευχὰς καὶ στοὺς ὕμνους της»³².

* *

Ἡ συνάρτησις αὐτὴ Χριστιανισμοῦ καὶ Ὁραίου, ποὺ παρουσιάσαμε κατὰ πρῶτο λόγον μὲ φαινομενολογικὴ θεώρησι καὶ κατὰ δευτέρον λόγον μὲ ὑπόμνησι μερικῶν παραδειγμάτων, ἐπιβάλλει

30. Ν. Τ ω μ α δ ά κ η, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας ποίησις καὶ ὁ Ρωμάνος περ. «Ἐκκλησία», ἔτος 1954, σελ. 349.

31. Εὐ α γ γ έ λ ο υ Θεοδώρου, Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχύοντος Τριφδίου, ἐν Ἀθήναις 1958, σελ. 109-110.

32. E r n s t B e n z, Geist und Leben der Ostkirche, Hamburg 1957, σελ. 172.

ὕποχρεώσεις, τόσο στοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας, ὅσο καὶ στοὺς θεράποντας τῶν καλῶν τεχνῶν. Ὅλοι αὐτοὶ πρέπει νὰ συνεργασθοῦν γιὰ τὴν ἀνίχνευσι καὶ δημιουργία τῶν προϋποθέσεων, γιὰ μιὰ καρποφόρο προσέγγισι καὶ συνανάπτυξι τῶν θρησκευτικῶν καὶ αἰσθητικῶν ἀξιῶν. Ἐν πρώτοις ἡ Ἐκκλησία μας πρέπει νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἀνανεωθῇ μετὰ τὴν δημιουργία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ νέων αἰσθητικῶν ἐκφραστικῶν μοτίβων καὶ μορφῶν, ποὺ θὰ ἐνοφθαλμίζονται βέβαια ἀπαραιτήτως στὴν ὀργανικὴ ὁλότητα καὶ συνέχεια τῆς μακραίωνος ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως καὶ θὰ ἀναχωνεύονται στὴν πάντοτε πυρακτωμένη κάμινό της, μὰ παράλληλα θὰ ἀνταποκρίνονται στὰ αἰτήματα, στὶς ἀνάγκες καὶ στὰ αἰσθητικὰ κριτήρια τῆς ἐποχῆς. Μόνο ἔτσι θὰ ἀποφύγωμε τὸν ἐξωαισθητικὸ καὶ κακόγουστο καλλιτεχνικὸ μοραλισμὸ, ποὺ δημιουργεῖ ἔργα ἀποξενωμένα ἀπὸ μιὰ πηγαίότητα, γνησιότητα, πρωτοτυπία καὶ δυναμικὴ ζωντάνεια. Ἐξ ἄλλου καὶ οἱ φορεῖς τῶν διαφόρων Καλῶν Τεχνῶν πρέπει νὰ κατανοήσουν, ὅτι ἡ καλλιτεχνικὴ τους δημιουργία θὰ τεθῇ πράγματι στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀναζωπυρήσεως τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἐὰν χρησιμοποιοῦν θρησκευτικὰ μοτίβα ὄχι ἀπλῶς ἀπὸ μόδα ἢ ἀπὸ ἀναζήτησι εὐρυτέρου κύκλου ἐπιρροῆς ἢ καὶ καταναλώσεως, ἀλλὰ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδρασι βαθειᾶς ἐσωτερικῆς ἀναγκαιότητος καὶ γνησίας ἐμπνεύσεως, ποὺ δημιουργεῖται πηγαῖα, μόνον ὅταν πίνωμε νερὸ ἀπ' τὴν ἀληθινὴν Κασταλλία πηγῆ, ἀπ' τὸ «ὔδωρ τὸ ζῶν», ποὺ προσέφερεν ὁ Κύριος στὴν Σαμαρείτιδα. Ἀπ' τὴν ἄποψι αὕτη πρέπει νὰ χαιρετισθῇ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ἑταιρεία Χριστιανικοῦ Θεάτρου μετὰ ἀξιοθαύμαστο ζῆλο καὶ μετὰ πολλὰς θυσίας ἔχει τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν νὰ διαδώσῃ ὄχι τὴν «κατὰ παραγγελίαν», ἀλλὰ τὴν γνησίαν καὶ πηγαίαν θρησκευτικὴν τέχνην στὸν τομέα τοῦ θεάτρου, τὸ ὁποῖο εἶναι ὄχι μόνον ἡ συνισταμένη πολλῶν ἐπὶ μέρους τεχνῶν, μὰ καὶ τὸ κορύφωμα τῆς ζωντανῆς τέχνης.

(Τέλος)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ*

3. Ἀνάγκη διαρκοῦς ἐγρηγόρσεως καὶ προπαρασκευῆς.

Ἐφ' ὅσον ὁ ἐπὶ γῆς βίος μας εἶναι βραχύς, ἐπιβάλλεται, ὅπως εὐρισκώμεθα πάντοτε ἐν ἐπιφυλακῇ, ἕτοιμοι καθ' ὅλα δ.ὰ τὴν μεγάλην πορείαν πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Καὶ ὅπως οἱ στρατευόμενοι πρὸ πάσης μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου πορείας γυμνάζονται μεθοδικῶς διὰ καταλλήλων ἀσκήσεων, ὥστε νὰ ἀνθέξουν εἰς τὴν κόπωσιν, τὴν δίψαν καὶ τὴν πείναν, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν ὄψει τοῦ πάντοτε ἐπικειμένου θανάτου, πρέπει νὰ διατηρῇ τεταμένην τὴν προσοχὴν του καὶ νὰ φυλάσῃ λευκὸν τὸ ἔνδυμα τῆς ψυχῆς, ἵνα δυνηθῇ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν νυμφῶνα τοῦ Κυρίου. Λαμπρὰν ὑποτύπωσιν περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐγρηγόρσεως μᾶς παρέχει ἡ παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων, ἐξ ἧς ἡ Ἐκκλησία ἠντλησε τὸ περιεχόμενον τοῦ θαυμασίου καὶ κατανοητικοῦ τροπαρίου. «Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς καὶ μακάριος ὁ δοῦλος, ὃν εὕρῃσει γρηγοροῦντα, ἀνάξιος δὲ πάλιν, ὃν εὕρῃσει ραθυμοῦντα...». "Ἄν ἀφήσωμεν, ὡς εἰ μωραὶ τοῦ Εὐαγγελίου παρθένοι, τὴν ψυχὴν μας νὰ κατενεχθῇ εἰς τὸν ὕπνον καὶ δὲν προμηθευθῶμεν ἐγκλίρωσιν καὶ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Νυμφίου τὸ ἀναγκαῖον ἔλαιον, ἵνα παραστῶμεν εὐπροσῆγοροι καὶ μὲ λαμπρὰν στολὴν κατὰ τὴν ὑποδοχὴν του, τότε θὰ ἀποκλεισθῶμεν τῆς χαρᾶς τοῦ νυμφῶνος. Ἡ ὑπὲρ τῆς ζωῆς ἐγρηγόρσις καὶ προπαρασκευὴ θὰ μᾶς διασφαλίσουν τὴν εἴσοδον εἰς αὐτόν.

"Ἄς κρατήσωμεν, λοιπόν, ἀνημμένας τὰς λαμπάδας τῆς διανοίας μας καὶ νήφουσαν καὶ γρηγοροῦσαν τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ τῷ θανάτῳ παραδοθῇ καὶ τῆς βασιλείας ἀποκλεισθῇ. Διότι ὁ Κύριος «ἤξει καὶ οὐ χρονιεῖ» (Ἐβρ. ι' 37). Καὶ θὰ ἔλθῃ ὡς κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν διὰ τὴν καλῆσιν τοὺς μὲν ἐν Χριστῷ πολιτευσαμένους καὶ βιώσαντας «εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, τοὺς δὲ τὰ φαῦλα πράξαντας εἰς ἀνάστασιν κρίσεως» (πρβλ. Ἰωάν. ε' 29). Ἡ παρούσα ζωὴ εἶναι στίβος, ἐν τῷ ὁποίῳ οἱ τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενοι καὶ στεφανωθέντες καλλίνικοι μάρτυρες ἔχουν ὡς ἑπαθλον τὴν αἰωνίαν ζωὴν. Ἀλλὰ τὸ ἑπαθλον, ὁ κότινος τῆς νίκης δὲν κατακτάται

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 138 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

ἀκόπως. "Ὅσοι προϋτίμησαν τὴν ραστώνην, τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὰς ἡδονὰς ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, αὐτὴν αἰώνιον ἀνάπαυσιν μὴ ἐλπίζε-
 τωσαν λαβεῖν. Ἡ βασιλεία γὰρ τῶν οὐρανῶν οὐκ ἔστι τῶν ἀνα-
 παυομένων ἐνθάδε, ἀλλ' ἐκείνων ἐστὶ τῶν ἐν θλίψει πολλῇ καὶ
 στενοχωρίᾳ διαζάντων τὸν βίον τοῦτον» (Μέγ. Ἀθαν. περὶ παρ-
 θενίας, Mg 23, 273 A). Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐπιλέξῃ ἐλευθέρᾳ
 βουλήσει, ἢ τὴν ζωὴν ἢ τὸν θάνατον. α' Ἐπὶ σοὶ ἐστίν, ἐὰν θέλῃς
 κτήσασθαι τὴν ζωὴν, καὶ ἐπὶ σοὶ ἐστίν, ἐὰν θέλῃς κτήσασθαι τὸν
 θάνατον. Ὁ οὖν θάνατός ἐστιν ὁ κόσμος, ἡ δὲ ζωὴ ἐστίν ἡ δικαιο-
 σύνη» (Αὐτόθι).

Ἡ περὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἐγρήγορσις ἀπαι-
 τεῖ πάλιν διαρκῆ ἐναντίον τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου τούτου.
 Ἐκεῖνος θὰ δυνηθῇ νὰ κατάσχη τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὅστις
 ὑπεδέχθη μὲ καθαρὸν λογισμόν καὶ καθαρὰν καρδίαν τὴν θεῖαν
 χάριν. Ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ἐπαιρομένη πρὸς τὰ ὑπερ-
 κόσμια καὶ χωριζομένη τοῦ σώματος, διανοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς
 του, ὥστε νὰ θεωρήσῃ τὸ ἀληθινὸν φῶς καὶ ὡς ὁ Ψαλμοῦδὸς νὰ
 ἀνακράξῃ ἐν ἀγαλλιάσει· α' Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προ-
 σώπου σου, Κύριε» (Ψαλμ. Δ, 7).

Σκόπει, ὅθεν, ὦ χριστιανέ, τὸν ὑψηλὸν θεατὴν πάσας τὰς
 ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. Σκόπει τὸν ἄνωθεν ἐγκατακλύπτοντα τοῖς
 ἀνθρωπίνοις πράγμασιν. Νῆφε ἐν πᾶσιν, ὅσα ἐδιδάχθης καὶ ἤκου-
 σες ἐκπορευόμενα ἐκ τῶν ἁγίων Γραφῶν. Κατεύθυνον τὰ βήματά
 σου εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου καὶ ταῦτισε ἑαυτὸν μετὰ τοῦ ὑπὲρ σοῦ
 καὶ ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου θυσιασθέντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἡ μυ-
 στικὴ αὕτη ἔνωσις θὰ σὲ ὀπλίσῃ μὲ πίστιν ἀκατανίκητον. Θὰ
 γνωρίσῃς τὴν θέωσιν, δι' ἣν καὶ ἐπλάσθης. Θὰ γίνῃς μυστηρίων
 Θεοῦ μέτοχος καὶ τῆς πραγματικῆς ζωῆς κοινωνός, ὥστε ἐν πί-
 στει καὶ δυνάμει Κυρίου νὰ καυχᾶσαι· «Οὐκ ἀποθνήσκω, ἀλλὰ
 ζῆσομαι καὶ διηγῆσομαι τὰ ἔργα Κυρίου» (Ψαλμ. ΡΙΖ' 17).

Ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας

Ἡ ΑΓΑΠΗ, ΜΗΝΥΜΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑ*

Ἐκ τῆς ἐποχῆς τῶν διωγμῶν, ἀπὸ τότε ποῦ αἱ ρωμαϊκὰ φυλακὰ καὶ ἐγέμιζαν ἀπὸ ἀθῶα θύματα ἢ ἄλλοι ἐσύροντο εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν, ἤρχισε νὰ ἐκδηλώνεται ἐκ μέρους κλήρου καὶ λαοῦ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ φροντίς ὑπὲρ τῶν «ἐν δεσμοῖς» καὶ «ἐν αἰχμαλωσίαις» ἀδελφῶν. Καὶ συνεχίσθη τὰ Βυζαντινὰ τὰ χρόνια καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας. Διότι καὶ τότε αἱ φυλακὰ ἦσαν πάντοτε γεμάται. Χιλιάδες Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι δὲν ἐδέχοντο νὰ ἀλλαξοπιστήσουν, ἐρρίπτοντο εἰς φυλακὰς. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτούς, χωρὶς νὰ δικασθοῦν ἢ ὕστερα ἀπὸ πρόχειρον διαδικασίαν ἔμεναν ἐπὶ χρόνια φυλακισμένοι εἰς τὰ δεσμοτήρια τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἰωαννίνων, τῆς Τριπολιτσᾶς, τοῦ Ναυπλίου καὶ ἄλλων πόλεων. Συγχρόνως ἑκατοντάδες δοῦλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, γέροντες καὶ παιδιὰ ἐσύροντο εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν.

Δι' ὅλους αὐτούς ὑπῆρχε μέριμνα καὶ φροντίς. Ἐξ ἀναφύρου μὲν λιγοστὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια ἔχουν φθάσει ὡς τὰς ἡμέρας μας.

Διὰ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἐνδιαφέροντος πρὸς τοὺς φυλακισμένους εἰς τὴν Ἑπειρὸν, σημειῶναι ὁ Γάλλος ἱστορικὸς Πονκεβίλ: «Ἄνδρες καὶ γυναῖκες διακονοῦσι τὴν ἐλεημοσύνην, φέροντες τὸν σάκκον τῆς ἐπατείας καὶ κτυπῶντες τὰς θύρας, διὰ νὰ ζητήσουν τὸν ἄρτον τοῦ πτωχοῦ: διὰ τοὺς ἀδελφούς μας φυλακισμένους».

«Οἱ Ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ—γράφει τὸ καταστατικὸν τοῦ Μελενίκου—χρεωστοῦν νὰ ἐπισκέπτωνται τὴν φυλακὴν καί, ὅταν τύχουν ἀδελφοὶ ἐν αὐτῇ φυλακισμένοι, νὰ τοὺς θρέψουν καὶ ἐν χειμῶνος ὥρα καὶ ψυχους νὰ τοὺς θερμαίνουν, φωτίζοντας τὴν φυλακὴν τῶν μὲ μίαν κανδήλαν ἢ καὶ δύο, ὅποταν εἶναι χρεία».

Γενικὰς ἐκδηλώσεις ἀγάπης συναντῶμεν καὶ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αἰχμαλώτων. Ἐναφέρω τὸ «σκλαβιακὸν ταμεῖον τῶν Ἑπτανήσων», τοῦ ὁποίου σκοπὸς ἦτο «ἡ ἀπὸ τοὺς πειρατὰς ἀπελευθέρωσις τῶν σκλάβων». Τέτοια ταμεῖα ὑπῆρχον, ἢ ὀργανώοντο κατὰ καιροὺς καὶ εἰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ βοηθοῦσαν εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις. Ὅταν ὁ περίφημος διδά-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 146 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

σκαλος και ιεροκήρυξ Κωνσταντίνος Οικονόμος ἐξ Οικονόμων συνελήφθη αἰχμάλωτος ἀπὸ τὸν Ἄλῃ Πασᾶ, οἱ δημογέροντες τῆς Θεσσαλίας ἔκαμαν ἔρανον, ἐμάζευσαν πολλὰ γρόσια και μὲ αὐτὰ ἀπελευθέρωσαν τὸν μεγάλο τοῦ Ἔθνους Ἀγωνιστήν.

Διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν προσέφεραν χρηματικὰ ποσὰ και οἱ ξενητεμένοι Ἕλληνες. Ἔστειλαν τακτικὰ ἐμβάσματα ἀπὸ τὴν Ρωσίαν, τὴν Αὐστροουγγαρίαν και τὴν Αἴγυπτον, διὰ νὰ ἐλευθερώσουν συμπατριώτας τῶν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν. Πολλοὶ μάλιστα, ὅταν συνέτασσον τὰς διαθήκας τῶν, ἐνεθυμοῦντο και τοὺς ἀδελφοὺς ποὺ ἔχασαν τὸ πολῦτιμον δῶρον τῆς Ἐλευθερίας. Ὑπῆρχε, μάλιστα, ἡ παλαιὰ ὠραιότατη συνήθεια, ὅποιος ἐπρόκειτο νὰ συντάξῃ τὴν διαθήκην του, νὰ ἐρωτᾶται ἀπὸ τὸν συμβολαιογράφον του, «ἐὰν ἄφινε ποσὸν τι πρὸς αἰχμαλώτων ἀνάρρυσιν».

Οὕτω κατὰ τὸ 1603 ὁ Μᾶρκος Παπαδόπουλος, ἀπὸ τὴν Κρήτην, ἔγραψε εἰς τὴν διαθήκην του νὰ δίδωνται κάθε χρόνον 100 χρυσᾶ νομίσματα πρὸς ἀπελευθέρωσιν δύο αἰχμαλώτων. Καὶ ἀργότερα εἰς τὰς διαθήκας τῶν Μεγάλων τοῦ Ἔθνους Ἐδερρετῶν παρομοίως προσφοράς συναντῶμεν.

Και τὰς συναντῶμεν δίπλα ἀπὸ τὰς προσφοράς τῶν διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν φυλακισμένων. Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος ἡ Βαρβάρα Συρίγου, ἀπὸ τὴν Κρήτην, ἄφησε σεβαστὸν ποσὸν «διὰ τὸ ἐκβαλεῖν ἓνα πεφυλακισμένον». Καὶ ὁ μόλις προαναφερθεὶς Μᾶρκος Παπαδόπουλος ἀφήνει ἑκατὸν χρυσᾶ νομίσματα, «ἵνα οἱ κληρονόμοι του βγάνουσιν ἀπὸ τὴν φυλακὴν χριστιανοὺς πτωχοὺς». Ἀλλὰ και ἄλλοι πολλοὶ ἀργότερα, μεταξύ τῶν ὁποίων οἱ Ζωσιμάδαι, ὁ Βαρβάκης, ὁ Καπλάνης, ἄφησαν μεγάλη ποσὰ διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν φυλακισμένων. Ὁ τελευταῖος, ὁ Ζῶης Καπλάνης, διέθεσε «δέκα χιλιάδας ρούβλια, ἵνα διὰ τοῦ τόκου αὐτῶν ἀνακουφίζωνται οἱ ἐν φυλακαῖς τῶν Ἰωαννίνων».

Βεβαίως, ὑπάρχουν και ἄλλα ὀνόματα γνωστὰ και πλήθος ἀγνώστων πατριωτῶν, οἱ ὅποιοι ἔδωσαν ἄλλοι ἀπὸ τὸ περισσευμά των και ἄλλοι ἀπὸ τὸ ὑστέρημά των εἰς τοὺς ἐν «δεσμοῖς» και «ἐν αἰχμαλωσίᾳ» ἀδελφοὺς των. Ὅλα αὐτὰ τὰ ὀνόματα εἶναι γραμμένα εἰς τὸ Βιβλίον τοῦ Οὐρανοῦ.

Τὰ ἀποτελέσματα ὅλης αὐτῆς τῆς ἐκστρατείας τῆς ἀγάπης δὲν εἶναι πλήρως γνωστὰ. Πάντως και ἀπὸ ὅσα γνωρίζομεν, συχνὰ Ἕλληνες ἀπήλαυσαν τὴν ἐλευθερίαν των, δῶρον τῆς ἀγάπης ἀδελφῶν!

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΑΛΕΞΙΟΥ

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟ

XX

Η ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΙΣΔΟΧΗ*

Με πλήρη συναίσθησι τῶν εὐθυνῶν σου θὰ προχωρήσης, ντυμένος τὸν λευκὸ σου χιτῶνα, μέχρι τὸ κέντρο τοῦ ναοῦ, ἀτενίζων πρὸς τὴν Ὁραίαν Πύλην, ὅπου θὰ εὐρίσκεται ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἐπίσκοπος καὶ θὰ σὲ περιμένῃ μπροστὰ σ' ἓνα τραπέζι μετὰ τὸ Ἱερὸ Εὐαγγέλιον. Τὴν στιγμὴ ἐκείνη πρέπει νὰ εἶσαι ξένος πρὸς κάθε τι τὸ κοσμικόν, τὸ γήινο, τὸ μάταιον. Γιὰ σὲ ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμὴ δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Νυμφίον σου. Γυμνὸς ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐπιθυμία θὰ προσέλθῃς. Καὶ θὰ παραδώσης τὸν ἑαυτὸ σου σὰν θυμίαμα εὐοσμίου στὸν βωμὸ τῆς ἀγάπης Ἐκείνου ποῦ ἔχει ἀπὸ καιρὸ αἰχμαλωτίσει τὴν ψυχὴν σου. Νοερῶς στὴ μνήμη σου θὰ φέρῃς τὴ μορφὴ Του. Σκέψου. Σοῦ κάνει τέτοια τιμὴ ὁ Κύριος νὰ σοῦ ἐμπνέῃ τόση ἀγάπη. Σὲ κατατάσσει μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν Του. Σὲ προορίζει γιὰ δόξα ὑπέρλαμπρη καὶ ὑπερκόσμια. Σὲ ξεχωρίζει πᾶν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, τοὺς πολλοὺς ποῦ συμφύρονται μετὰ τὸν Θεὸν ἐν τῇ παραζάλῃ τούτης τῆς ζωῆς καὶ ἀσχολοῦνται μετὰ τὰ ἔργα ποῦ παρέρχονται καὶ δὲν ἀφήνουν ὠφέλεια ἐν τῇ ψυχῇ, ἔργα πολὺ χαμηλότερα ἀπ' τὴ δικὴ σου ἱερὴ ἐνασχόληση. Μετὰ τέτοιες σκέψεις πότισε τὸ ἐσωτερικόν σου καὶ δημιούργησε τὸ κατάλληλον ἐκεῖνο κλίμα τῆς κατανύξεως, ποῦ θὰ σοῦ φέρῃ συγκίνησι κατὰ Θεὸν καὶ ἅγια συναίσθηματα. Καὶ καθὼς δυὸ ἀδελφοί, πιάνοντάς σε ἀπὸ τὸ χέρι θὰ σὲ ὀδηγοῦν ἀργά, σιωπηλά, μεγαλόπρεπα, ἐν τῇ ὑστατῇ δοκιμασίᾳ, ποῦ εἶναι ταυτόχρονα καὶ μιὰ πανηγυρικὴ διακήρυξις τῶν πόθων τῆς ψυχῆς σου, σὺ στάσου ἐκεῖ ταπεινά, μετὰ τὰ μάτια χαμηλά, δακρύνοντάς. Δὲν πειράζει ἄς νοιώθῃς στεναγμοὺς στὰ στήθη, ἄς σὲ συγκλονίζουσιν τὰ δάκρυα. Εἶναι κι' αὐτὰ ἀπαραίτητο συμπλήρωμα στὸ ὑποβλητικὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς.

Οἱ χοροὶ θὰ ψέλνουν μετὰ κατάνυξιν τὸ τόσο συγκινητικὸ τροπάριον «Ἀγκάλας πατρικῆς», ποῦ θὰ σοῦ θυμίσῃ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ἀσώτου μέσα ἐν τῇ ἀγκαλίᾳ τοῦ Πατέρα. Καὶ σὺ τώρα ἀφήνεις τὰ ξυλοκέρατα τοῦ κόσμου καὶ γυρίζεις ἐκεῖ ποῦ βρῖσκεται

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 144 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τε γ .

ή πραγματική σου εὐτυχία. Παίρνοντας τὰ μάτια σου ἀπ' τὸν κόσμο, θὰ τὰ στρέψῃς τότε στὸ ἱερὸ Θυσιαστήριον. Καὶ μὲ συστολή, ὅπως τὸ ἐπιβάλλει ἡ στιγμή, θὰ σταθῆς μπροστὰ στὴν ἱερὴ Πύλη. Θὰ σταθῆς καὶ θὰ ἀκούσῃς. Καὶ σὲ κάθε ἄκουσμα θὰ δίνῃς μιὰν ἀπόκρισι. Ἡ ἀπάντησί σου στὰ ἐρωτήματα τοῦ προεστῶτος, εἶναι μικρὴ καὶ στερεότυπη, ἀπλῆ κι' ἀπέριττη. Ἐκτὸς 4-5 λέξεις ἀποτελεῖται. Μικρές, κοφτές, ἀλλὰ ζουμερές, γεμᾶτες οὐσία καὶ νόημα λέξεις. Στὴν κάθε ἐρώτησι σὺ ἤρεμα, γαλήνια, μὰ σταθερὰ θὰ πρέπει νὰ ἀπαντᾷς καταφατικά: Ναί, τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος, τίμιε Πάτερ. Ἔτσι θὰ ὑπογράψῃς τὴ φοβερὴ τούτη στιγμή ἓνα συμβόλαιον, ποῦ θὰ πρέπει νὰ τὴ ρήσῃς μὲ τὸ αἷμα σου, μὲ τὴ ζωὴ σου.

Ἡ πρώτη ἐρώτησι θὰ ἀναφέρεται στὸν σκοπὸ τῆς παρουσίας σου.

«Τί προσῆλθες, ἀδελφέ, προσπίπτων τῷ ἁγίῳ Θυσιαστηρίῳ καὶ τῇ ἁγίᾳ Συνοδείᾳ ταύτῃ;».

«Ποθῶν τὸν βίον τῆς ἀσκήσεως, τίμιε Πάτερ», θὰ ἀπαντήσῃς.

Τότε θὰ ἀκολουθήσῃ μιὰ σειρά ἐρωτήσεων, μὲ σκοπὸ τὴ διαλεύκανσι τῶν προθέσεων σου καὶ τὴν ἀξιολόγησι τῆς ἀποφάσεώς σου. Θὰ σὲ ἐρωτήσῃ δηλ. ὁ προεστῶς, ἂν ἐκουσίως καὶ θεληματικὰ προσέρχῃσαι γιὰ νὰ καταταγῆς στὸ ἱερὸ στράτευμα τῶν μοναχῶν, ἢ μήπως ἡ ἀπόφασίς σου εἶναι ἀποτελεσμα κάποιας ἀνάγκης ἢ βίας. Θὰ ζητήσῃ ἀκόμη νὰ πληροφορηθῆ, ἂν εἶσαι διατεθειμένος νὰ ζήσῃς μέχρι θανάτου «ἐν ὑπακοῇ», ἄγνός καὶ ἀκτῆμων, ἀσκούμενος μέσα στὸ Κοινόβιον. Ἄν εἶσαι πρόθυμος καὶ ἰκανὸς νὰ ἐγκαταλείψῃς «τὰ τοῦ κόσμου τερπνὰ» γιὰ ν' ἀναλάβῃς τὸν χρηστὸ τοῦ Κυρίου ζυγόν. Σ' ὅλα αὐτὰ θὰ ἀπαντήσῃς καταφατικά διαδηλώνοντας ἔτσι τὴ στερεὰ ἀπόφασί σου νὰ ἀσπασθῆς τὸν μοναχικὸ βίον καὶ ν' ἀγωνισθῆς πρὸς τελειώσί σου, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ: «Ναί, τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος, τίμιε Πάτερ». Πόσο νόημα βαθὺ κι' ἀπεράντο δὲν κρύβουν οἱ λέξεις αὐτές! Εἶσαι τόσο μικρός, κι' ὅμως δίνεις μιὰ ὑπόσχεσι τόσο μεγάλῃ. Γι' αὐτὸ δὲν στηρίζῃσαι στὶς δυνάμεις σου, οὔτε στὸν ἑαυτὸ σου. Βαθύτερον τοῦ εἶναι σου περιεχόμενον εἶναι ἡ ἀπιστία πρὸς τὸν ἑαυτὸ σου. Γι' αὐτὸ καὶ τὴν ὑπόσχεσι τὴν τρανὴν τὴν δίνεις ἐλπίζοντας στὴ βοήθεια καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Καὶ μακάρι μὲ τίς σκέψεις αὐτές ποῦ ἀρχίζεις τὴ νέα σου μοναχικὴ ζωὴ, νὰ τὴν τελειώσῃς κιόλας.

(Συνεχίζεται) Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ε'

Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΙΣ ΗΜΩΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΠΑΥΛΟΝ

Ὁ Χριστὸς ὑπάρχει ἐν ἡμῖν καὶ ἡμεῖς ἐν Χριστῷ, ὁ Ὅποιος εἶναι ἡ αἰτία παντὸς ἀγαθοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει εἰς μίαν συνεχῆ ἔνωσιν ἐν Χριστῷ καὶ ἐπομένως ὁ Χριστιανός, ὡς μέλος τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἠνωμένος μὲ τὸν Χριστόν.

Ἡ βασικὴ αὐτῆ διδασκαλία ἐνυπάρχει εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Ἀποστόλου καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν θεολογικὴν του θέσιν, τὴν ὁποίαν λαμβάνει ἔναντι τοῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Χριστιανὸς ἐνδύεται τὸν Χριστόν, τὸν Ὅποιον καθιστᾷ ἐφ' ἐξῆς προσωπικὴν του ζωὴν.

Ὁ Ἀπόστολος δίδει μεγάλην σημασίαν εἰς τὸ γεγονός τοῦτο τῆς «ἐν ἡμῖν» παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ τῆς τοιαύτης ἡμῶν αὐτῶν ἐν Χριστῷ.

Εἰς τὴν ἐπιστολὴν του πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἀναφέρων «Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ Ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ΕΝ Θεῷ καὶ Πατρὶ καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ...» (Α' Θεσ. 1, 1) προϋποθέτει τὴν προαναφερθεῖσαν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ Χριστῷ, ἐφ' ὅσον βεβαίως ὁ ἄνθρωπος ζῆ καὶ κινεῖται ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος τῆς Ἐκκλησίας χώρου.

Ἡ φράσις αὕτη ἐν τῇ ἐπιστολῇ του οὐδὲν ἕτερον εἶναι, εἰ μὴ ἡ ἔκφρασις τῆς ὅλης θεολογίας του περὶ τοῦ «μυστηρίου» τοῦ εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον συμπερασματικῶς καταλήγει εἰς τὴν ἔννοιαν ὅτι «ὁ Χριστὸς ὑπάρχει ἐν ἡμῖν».

Τὴν παρουσίαν ταύτην θεωρεῖ ὡς θεῖον θησαυρὸν καὶ τὸ διακηρύσσει εἰς τὸ Ἀποστολικὸν περὶ τοῦ Κυρίου κήρυγμα· διδάσκει, ὅτι ὁ Χριστὸς εὐρίσκεται ἐν ἑαυτῷ, τὸν ἐνδυναμώνει εἰς τὸ κήρυ-

γά του, ὥστε νὰ ὀμιλῇ περὶ τῆς ἀληθείας ἀθροιστικῶς, συνεχίζων οὕτω τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου καὶ βοηθεῖ, ὥστε ἡ ἀντικειμενικὴ ἀπολύτρωσις τῆς θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ νὰ γίνῃ ὑποκειμενικὴ—προσωπικὴ ὑπόθεσις καὶ προσωικειώσις τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Ἀπόστολος δημιουργεῖ χῶρον ἐντὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ κατοικήσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, ὡς μία ἐν τῷ ἀνθρώπῳ νέα ψυχὴ, ἡ ὁποία ἐφ' ἐξῆς ἐνισχύει καὶ κατευθύνει τὸν Παῦλον εἰς τὰς ἀποστολικὰς ἐνεργείας τοῦ χάριν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐντεῦθεν καὶ διὰ τὰ «παθήματά» του χάριν τοῦ Χριστοῦ ἀντλεῖ δύναμιν ἀπὸ τὸν ἐν ἑαυτῷ ὑπάρχοντα Χριστόν. Ἄλλ' ὅπως ἀκριβῶς ὁ Παῦλος, οὕτω καὶ ἕκαστον πιστὸν τῆς Ἐκκλησίας μέλος ἔχει καταστῆ «Ναὸς τοῦ Θεοῦ», ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατοικεῖ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ.

Τοσαύτη δέ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, εἶναι ἡ σημασία τῆς ἐνότῃτος τῶν πιστῶν μὲ τὸν Χριστόν, ὥστε τὴν φράσιν «ἐν Χριστῷ» μεταχειρίζεται εἰς τὰς ἐπιστολάς του 164 περίπου φορές.

Θὰ ἠδυνάμεθα, ἐπὶ τούτοις, νὰ ὑποστηρίξωμεν, ὅτι τοιαύτην ἀξίαν ἔχει ἡ σημασία τῆς προρρηθείσης ἐν Χριστῷ ἐνότῃτος τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, οἷαν σημασίαν ἀναμφιβόλως ἔχει τὸ νόημα τοῦ κηρύγματος τῆς ἀγάπης διὰ τὸν Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστὴν τῆς ἀγάπης, Ἰωάννην τὸν Θεολόγον.

Τὸ ἀληθὲς τῆς θέσεως τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι προτρέπει τοὺς πιστοὺς τῆς Κορίνθου νὰ δοκιμάζουσι ἑαυτοὺς ἐν τῇ πίστει, ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὅμως τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότῃτος. «Ἐαυτοὺς πειράζετε», γράφει, «εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε· ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς, ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ἡμῖν ἐστίν;» Β' Κορ. 13,5.

Αὕτη ἡ «ἐν Χριστῷ» ὑπαρξίς καὶ κίνησις τοῦ ἀνθρώπου ἐκφράζεται εἰς πάντας τοὺς χαιρετισμοὺς τοῦ Παύλου, ὅστις καθίσταται ἐφ' ἐξῆς «τύπος» οὐσίας καὶ θεολογικοῦ νοήματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Κατὰ τὴν θεολογίαν τοῦ Ἀποστόλου, αἱ τοπικαὶ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, ὡς λ.χ. Κορίνθου, Φιλίππων, Ἐφέσου κ.λ.π., ὡς

καὶ ἡ ὅλη Ἐκκλησία, ὡς ἐνιαῖον σύνολον, ὑπάρχουσι καὶ ὑφίστανται «ἐν Χριστῷ» κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ πάντα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, οἱ πιστοὶ Χριστιανοί, ζοῦν καὶ ὑπάρχουν ἐν Χριστῷ. Οὗτοι σκέπτονται, αἰσθάνονται, πιστεύουν, ἀγαποῦν, ἐλπίζουν, χαίρονται, τὰ πάντα ἐνεργοῦν ἐν Χριστῷ.

Δύο βασικαὶ ἰδέαι ὑπάρχουν εἰς τὸν νοῦν τοῦ Ἀποστόλου, α ὅτι κατέχομεν τὸν Χριστὸν καὶ β ὅτι κατεχόμεθα ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, εἴμεθα ἐν Χριστῷ, ὅτι δηλαδὴ ὁ Χριστὸς εὐρίσκεται καὶ κατοικεῖ ἐντὸς ἡμῶν καὶ ὅτι ἡμεῖς ὑπάρχομεν καὶ ζῶμεν ἐντὸς τοῦ Χριστοῦ, ἐντὸς τοῦ Μυστικοῦ Του Σώματος, τῆς Ἐκκλησίας Του.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ μὲ τὰς δύο ἐννοίας του θέλει νὰ ἐμφανίσῃ μίαν βασικὴν πραγματικότητα, τὴν ἄμεσον σχέσιν καὶ κοινωνίαν, τὴν ὅποιαν ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ὡς μέλος τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὸν Χριστὸν.

Ἡ ὑπάρχουσα αὕτη ἐνότης καὶ «ἐνσωμάτωσις» τῶν πιστῶν Χριστιανῶν ἐν Χριστῷ ἐκφράζεται ἐντόνως εἰς τὴν εὐχὴν καὶ προσευχὴν τοῦ διδασκάλου πρὸς τοὺς μαθητάς του Θεσσαλονικεῖς, καθ' ἣν λέγει: «προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν... ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β' Θεσ. α, 11-12).

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΤΙΜΟΘ. ΤΡΙΒΙΖΑΣ, M. Phil.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΝΑΟΙ ΚΑΙ ΙΕΡΕΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ *

ζ'.

ΟΙ «ΑΓΙΟΙ» ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μετὰ τὴν Παναγίαν, τὴν ὁποίαν ὁ ὀρθόδοξος ἑλληνικὸς λαὸς αἰσθάνεται ὡς τὸ μᾶλλον σεπτόν, καὶ δὴ «οἰκεῖον» ἀγαπητὸν καὶ προσφιλὲς Πρόσωπον (καὶ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὑπερτάτου σεβασμοῦ καὶ τῆς πρὸς τὴν Παναγίαν ἀτιμῆς) τοῦ εὐσεβεστάτου λαοῦ ἡμῶν, ὑφ' οὗνται σήμερον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος 1667 φερώνυμοι τῆς Θεομήτορος ἐνοριακοὶ ἱεροὶ ναοί), διαμνημονεύομεν ἐνταῦθα συνοπτικῶς καὶ τῶν ὑπολοίπων 5592 ἐνοριακῶν ἰ. ναῶν, οἵτινες τιμῶνται ἐπ' ὀνόματι τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν καὶ τῶν Ἀγίων.

Οἱ (ἀδμοφιλέστεροι) ἄγιοι τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν εἶναι οἱ Γεώργιος*, Νικόλαος**, Δημήτριος καὶ Ἀθανάσιος. Ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν ἔχομεν, ἀντιστοίχως, ἐνοριακοὺς ἰ. ναοὺς: 878, 756, 515 καὶ 340.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 153 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

* Ἐνδεικτικοὶ εἶναι οἱ λόγοι, οὗς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου κ. Νικόδημος, ἐν τῇ προηγουμένῃ ὑποσημείωσει, ἐκθέτει, ὡς πρὸς τὴν Ἱδρυσιν ἐπὶ τουρκοκρατίας ἰ. Ναῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Γεωρ-

** Παρ' ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ διαίρεσις τὴν ἐποχὴν ἐκείνην (1037) ἦτο διάφορος τῆς σημερινῆς (1972), ὅμως ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνοριακῶν ἱερῶν Ναῶν, κατὰ Μητροπόλεις, διαφαίνεται ἡ, ἐκ τῆς δ. ελευσεως τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ ἁγ. Νικολάου, εὐλαβῆς ἐπίδρασις, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, ὡς παραθαλάσσιοι, ἔχουσιν ὡς προστάτην των τὸν Ἅγιον:

Κορινθίας 14, Αἰγυαλείας 19, Πατρῶν 13, Ἡλείας 28, Θηβῶν 10, Φωκίδος 16, Ναυπακτίας 29, Αἰτωλίας 30, Ἄρτης 16, Πρεβέζης 11, Παρραμυθίας 21, Κεφαλληνίας 16 καὶ Κερκύρας 24. Τριφυλίας 16, Μεσσηνιας 16, Γυθείου 10, Μονεμβασιάς 13 καὶ Κυνουρίας 16. Ἀθηνῶν 16, Χαλκίδος 15, Καρυστίας 9 καὶ Φθιώτιδος 30. Ἰωαννίνων 36, Δρυϊνουπόλεως 21, Γρεβενῶν 17, Καστοριάς 22, Ἐδέσσης 15, Τρίκης 24 καὶ Γόρτυνος 16.

- Καὶ οἱ ἐπ' ὀνόματι τοῦ μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τιμῶμενοι ἐνοριακοὶ ἰ. ναοὶ κατὰ Μητροπόλεις: Ἡλείας 25, Αἰτωλίας 21, Ναυπακτίας 19, Μεσσηνιας 16, Διδυμοτείχου 15, Μονεμβασιάς 15, Βερροίας 14, Γρεβενῶν 13, Ἐδέσσης 13, Θεσσαλιώτιδος 13, Φθιώτιδος 13, Ἰωαννίνων 12, Καλαβρύτων 11, Γορτυνίας 11, Μαντινείας 12, Πατρῶν 12 κλπ.

- Οἱ δὲ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου: Λαρίσης 24, Φθιώτιδος 22, Θεσσαλιώτιδος 20, Τρίκης 18, Διδυμοτείχου 17, Ἡλείας 12, Αἰτωλίας 12, Ναυπακτίας 11, Ἐδέσσης 11, Δημητριάδος 10 κλπ.

Ἐκ τῶν γυναικῶν Ἀγίων, εἰς τὴν πρώτην σειρὰν ἔρχεται ἡ ἁγία Π α ρ α σ κ ε υ ῆ. 318 ἑνοριακοὶ ἱεροὶ νοαὶ τιμῶνται ἐπ' ὄνοματί της, ὄχι μόνον διὰ τὰς ἐπὶ ὀφθαλμικῶν παθήσεων θαυματουργίας της, ἀλλὰ διότι ἡ μνήμη της συμπίπτει κατὰ τὸ θέρος*.

Ἀκολουθοῦν οἱ ἐπ' ἑνόματι τῶν ἄλλων ἁγίων καὶ ἑορτῶν τιμώμενοι ἑνοριακοὶ ἱ. νοαί, κατὰ κατιοῦσαν ἀριθμητικὴν σειρὰν:

Τιμίου Προδρόμου 303, ἁγίας Τριάδος 248, ἱσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης 217, Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν 201, Θείας Μεταμορφώσεως 179, προφήτου Ἡλιοῦ 160, ἱαματικοῦ Παντελεήμονος 105, ἁγίων IB' Ἀποστόλων 100, θαυματουργοῦ Χαραλάμπους 80, ἱαματικῶν Ἀναργύρων 80, θαυματουργοῦ Σπυ-

γίου καὶ τῆς Παναγίας, πρὸς ἀπόδειξιν δὲ ὁ παρὰ πόδας πίναξ κατὰ Μητροπόλεις, παλαιᾶς καὶ νέας Ἑλλάδος:

Ἀθηνῶν	23 + 59	Ἀλεξανδρουπόλεως	6 + 12
Αἰτωλίας	16 + 34	Βερροίας	12 + 16
Ἀργολίδος	5 + 18	Γρεβενῶν	14 + 21
Ἄρτης	14 + 20	Διδυμοτείχου	11 + 17
Ἀττικῆς	6 + 40	Δράμας	* 23 + 17
Γόρτυνος	14 + 30	Δρυϊνουπόλεως	10 + 36
Γυθείου	8 + 44	Ἐδέσσης	18 + 21
Δημητριάδος	16 + 20	Ἐλευθερουπόλεως	10 + 6
Ἠλείας	28 + 30	Ζιχνῶν	15 + 16
Θεσσαλιώτιδος	24 + 33	Θεσσαλονίκης	9 + 20
Θηβῶν	10 + 22	Ἱερισσοῦ	* 10 + 8
Καλαβρῦτων	19 + 38	Ἰωαννίνων	22 + 56
Καρυστίας	10 + 36	Κασσανδρείας	15 + 15
Κορινθίας	17 + 40	Καστορίας	12 + 27
Λαρίσης	11 + 16	Κίτρους	* 11 + 10
Μαντινείας	18 + 36	Λαγκαδᾶ	9 + 9
Μεσσηνίας	19 + 47	Λήμνου	* 8 + 7
Μονεμβασίας	17 + 43	Μαρωνείας	* 16 + 10
Ναυπακτίας	17 + 37	Νικοπόλεως	17 + 29
Πατρῶν	13 + 27	Ξάνθης	13 + 16
Τρίκκης	17 + 38	Παραμυθίας	18 + 24
Τριφυλίας	25 + 34	Πολυανθῆς	* 26 + 22
Φθιώτιδος	33 + 35	Σερβίων	* 16 + 13
Φωκίδος	17 + 27	Σερρών	* 29 + 21
Χαλκίδος	8 + 33	Σιδηροκάστρου	11 + 16
		Σισανίου	12 + 19
		Φιλίππων	17 + 17
Εἰς ὁκτὼ ἐκ τῶν ἔναντι ἱ. Μητροπόλεων, ὅπου ὁ * οἱ νοαὶ ἁγ. Φλωρίνης		Χίου	17 + 17
Γεωργίου εἶναι περισσότεροὶ τῶν τῆς Παναγίας.			12 + 24

* Οἱ ἐπ' ὄνοματι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς φερόντων ἱ. νοαί, κατὰ Μητροπόλεις: Ναυπακτίας 22, Ἰωαννίνων 22, Φθιώτιδος 17, Αἰτωλίας 16, Θεσσαλιώτιδος 14, Τρίκκης 12, Βερροίας 10 κλπ.

ρίδωνος 80, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου 68, μεγαλομάρτυρος Μαρίνης 64, ἁγίων Θεοδώρων 57, Ἀναλήψεως τοῦ Σωτῆρος 53, ἁγίας Κυριακῆς 48, ἀποστόλων Παύλου-Πέτρου 48, μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας 46, ἀποστόλου Ἀνδρέου 45, Ὑψώσεως Τιμίου Σταυροῦ 42, Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου 37, Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου 32, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου 22, Ἁγίων Πάντων 22, ἁγίου Μηνᾶ 18, Μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης 17, ὁσίου Γερασίμου 17, ἁγίου Βλασίου 17, ἁγίας Σοφίας 15, Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ 14, ἱερομάρτυρος Ἐλευθερίου 14, ἀποστόλου Θωμᾶ 14, Τριῶν Ἱεραρχῶν 12, Νεκταρίου τοῦ ἐν Αἰγίνῃ 11, Ἰσαποστόλου Φωτεινῆς 10, Ἀναστασίας 10, Διονυσίου τοῦ ἐκ Ζακύνθου 9, Στεφάνου πρωτομάρτυρος 8, Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου 8, Βησσαρίωνος 8, Χριστοφόρου 8, Μοδέστου 7, Ἀναστάσεως Κυρίου 6, Φανουρίου 6, Γρηγορίου Θεολόγου 5, Ματρώνης 5, Παντοκράτορος 5, Πολυκάρπου 5, Προκοπίου 5, Ἀχιλλίου 4, Εὐσταθίου 4, Ἰσιδώρου 4, Λαζάρου ἔγερσις 4, Μαρτύρων Μ' 4 καὶ Σάβα ἡγιασμένου 4.

Ἀκολουθεῖ κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν καὶ Μητροπόλεις ἡ μεία τῶν λοιπῶν ἐνοριακῶν ἰ. ναῶν τιμωμένων ἐπ' ὄνοματι τῶν Ἁγίων ἢ ἐορτῶν:

Ἀγάθης [Ἱ. Μ. Κερκύρας].

Ἀγίου Πνεύματος [Ἱ. Μ.: Παροναξίας, Φωκίδος].

Ἀδριανοῦ [Ἱ. Μ. Ἀργολίδος].

Αἰμιλιανοῦ [Ἱ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν].

Ἀλεξάνδρου [Ἱ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν, 2].

Ἀλεξίου [Ἱ. Μ.: Αἰτωλίας, Πατρῶν].

Ἀμβροσίου [Ἱ. Μ. Λαρίσης].

Ἀνδρέου Κρήτης [Ἱ. Μ. Μυτιλήνης].

Ἀρσενίου, ἐπισκ. Κερκύρας [3].

Ἀρτεμίου [Ἱ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν, Ἱ. Μ. Ἐδέσσης].

Βαρθολομαίου [Ἱ. Μ. Φλωρίνης].

Βίκτωρος [Ἱ. Μ. Χίου].

Γερμανοῦ [Ἱ. Μ. Φλωρίνης].

Γλυκερίας [Ἱ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν, Ἱ. Μ. Ἀλεξανδρουπόλεως].

Γρηγορίου ἀρχιεπ. Θεσ/νίκης, τοῦ Παλαμᾶ.

Δαβὶδ ὁσίου, τοῦ ἐν Θεσ/νίκῃ.

Δαμασκηνοῦ [Ἱ. Μ. Δημητριάδος].

Δανιὴλ προφῆτου [Ἱ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν].

Δημητρίου νεομάρτυρος [Ἱ. Μ.: Μαντινείας, Τριφυλίας].

Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου [Ἱ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν, Ἱ. Μ. Τριφυλίας].

- Εἰρήνης μεγαλομάρτυρος [3].
 Ἐλέσης [Ἰ. Μ. Κυθήρων].
 Ἐρμολάου [Ἰ. Μ. Μυτιλήνης].
 Εὐγενίου [Ἰ. Μ. Ἐλευθερουπόλεως].
 Εὐθυμίου ὁσίου [3].
 Εὐθυμίου, ἐπισκ. Σάρδεων [Ἰ. Μ. Νικαίας].
 Εὐθυμίου ἐπισκ. Τρίκκης.
 Εὐστρατίου [Ἰ. Μ. Χίου].
 Εὐφημίας [3].
 Εὐφροσύνης [Ἰ. Μ. Θεσ/νίκης].
 [Ζαχαρίου, προφήτου ἐν Ἐλευσῖνι].
 Θέκλης [Ἰ. Μ. Κεφαλληνίας].
 Θεοδοσίας [Ἰ. Μ. Θήρας].
 Θεοδώρας [Ἰ. Μ. Κίτρους].
 Θεοῦ Σοφίας [3].
 Θεράποντος [3].
 Θύρσου [Ἰ. Μ. Ζακύνθου].
 Ἰακώβου ἀποστόλου [Ἰ. Μ. Χίου].
 Ἰγνατίου [Ἰ. Μ. Φλωρίνης].
 Ἰεροθέου [Ἰ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν, Ἀττικῆς, 2].
 Ἰερωνύμου [Ἰ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν].
 Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου [3].
 Ἰωάννου ὁμολογητοῦ, τοῦ Ρώσου [Ἰ. Μ. Χαλκίδος].
 Κηρύκου [Ἰ. Μ.: Ζακύνθου, Χίου].
 Κοσμᾶ ἰσαποστόλου, τοῦ Αἰτωλοῦ.
 Κυράννας [Ἰ. Μ. Λαγκαδᾶ].
 Κυρίλλου [Ἰ. Μ. Θεσσαλιώτιδος].
 Λέοντος [Ἰ. Μ. Ζακύνθου].
 Λουκᾶ [3].
 Μαγδαληνῆς [Ἰ. Μ. Δημητριάδος].
 Μαρίας ἀγίας [Ἰ. Μ. Ζακύνθου].
 Μαρκέλλης [Ἰ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν].
 Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ [Ἰ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν].
 Μαρτύρων [Ἰ. Μ. Λαρίσης].
 Μαρτύρων Τριῶν [Ἰ. Μ. Κερκύρας].
 Ματθαίου Εὐαγγελιστοῦ [3].
 Μαύρας-Τιμοθέου [Ἰ. Μ.: Ζακύνθου, Ἡλείας].
 Μεθοδίου-Κυρίλλου [Ἰ. Μ. Θεσ/νίκης].
 Μελετίου ὁσίου, τοῦ ἐν Κιθαιρῶνι [2].
 Μιχαὴλ νεομάρτυρος [Ἰ. Μ. Ναυπακτίας].
 Μύρωνος [Ἰ. Μ. Κυθήρων].

- Ναούμ [‘Ι. Μ.: Καστορίας, Φλωρίνης].
Νείλου [‘Ι. Μ. Πειραιῶς].
Νέστορος [‘Ι. Μ.: Ἐλευθερουπόλεως, Θεσ/νίκης].
Νικάνδρου [‘Ι. Μ.: Ἐδέσσης, Κοζάνης].
Νικάνορος.
Νικήτα [‘Ι. Μ.: Κασσανδρείας, Κυθήρων].
Νικολάου Μετσοβίτου [‘Ι. Μ. Τρίκκης].
Νίκωνος [‘Ι. Μ. Σπάρτης].
Ξένης [‘Ι. Μ.: Θεσ/νίκης, Νικαίας].
Ὁνουφρίου [‘Ι. Μ.: Δημητριάδος, Θήρας].
Παρασκευῆς Ἐπιβ. [‘Ι. Μ. Θεσ/νίκης].
Πατέρων ἁγίων [‘Ι. Μ. Μυτιλήνης].
Πατέρων 318 [‘Ι. Μ. Ἐδέσσης].
Παύλου νεομάρτυρος [‘Ι. Μ. Μαντινείας].
Παχωμίου [‘Ι. Μ. Λήμου].
Σεραφεῖμ ὁσίου [‘Ι. Μ.: Καρυστίας, Φθιώτιδος 3].
Σεραφεῖμ ἱερομάρτυρος [‘Ι. Μ. Θεσσαλιώτιδος].
Σολομονῆς [‘Ι. Μ. Θεσ/νίκης].
Στυλιανοῦ [3].
Συμεῶν [3].
Τιμοθέου μάρτυρος.
Τριῶν Ἁγίων [‘Ι. Μ. Ἐδέσσης].
Ύπατίου [‘Ι. Μ. Θεσ/νίκης].
Φιλίππου [‘Ι. Ἀρχ. Ἀθηνῶν].
Φιλοθέης [‘Ι. Ἀρχ. Ἀθηνῶν].
Φλώρου [‘Ι. Μ. Μεσσηνίας].
Φωκᾶ [‘Ι. Μ. Ἠλείας].
Φωτίου [‘Ι. Μ.: Κίτρους, Φλωρίνης].
Χριστοῦ (‘Ι. Μ. Σάμου].
Χριστοῦ ἔλκομένου [‘Ι. Μ. Μονεμβασίας].

ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ
ΕΠΙ ΤΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙ ΔΙΕΤΙΑΣ
ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ*

ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ

Αί προοπτικαί τοῦ Κ.Σ.Ο., διὰ τὸ 1972 εἶναι:

1. Ἡ περαιτέρω ἐξειδίκευσις τῶν συνεργατῶν του εἰς ἐπὶ μέρους θέματα τῆς οἰκογενείας.

2. Ὁ προγραμματισμὸς καὶ ἡ Δημιουργία Σταθμοῦ Ἀγωγῆς Μελλονύμφων. Οὗτω θὰ ἀρχίσῃ ἐκπληρούμενος καὶ ὁ πρῶτος ἐκ τῶν σκοπῶν τοῦ Κ.Σ.Ο., ὁ ἀναφερόμενος εἰς τὴν προετοιμασίαν τῶν νέων διὰ τὸν γάμον.

3. Ἡ ἴδρυσις Στέγης Ἐφήβων Κορασίδων, τῶν ὁποίων τὸ οἰκογενειακὸν περιβάλλον κρίνεται ἀκατάλληλον.

4. Ἡ δημιουργία τμήματος μελέτης καὶ ἐρευνῶν εἰς θέματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν οἰκογένειαν, τοὺς συζύγους καὶ τὰ ἀντιμετωπιζόμενα ὑπ' αὐτῶν προβλήματα. Πρὸς τοῦτο ἰδιαιτέρα μέριμνα καταβάλλεται εἰς τὸν ἐμπλουτισμὸν τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου δι' εἰδικῶν βιβλίων καὶ ἀναλόγων ἐντύπων.

Μετὰ τὸν ἀπολογισμὸν οἱ: π. Κων. Γερασιμόπουλος, π. Εὐάγγελος Σκορδᾶς καὶ π. Ἐμμ. Σχοινοιώτικης ἀνέφεραν τρία περιστατικὰ συμφιλώσεως, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ὅτι ὑπάρχουν περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡμπορεῖ νὰ καρποφορήσῃ ἡ συμφιλωτικὴ προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας.

Μετὰ ταῦτα ὁ Μακαριώτατος, εἰς ἀτμόσφαιραν παλλομένην ἀπὸ συγκίνησιν καὶ χαρὰν, μεταξὺ ἄλλων ἐτόνισε καὶ τὰ ἀκόλουθα:

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 160 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

«Μέχρι τώρα εύρισκόμεθα εἰς τὸ πειραματικὸν στάδιον συμ-
παραστάσεως τῶν δοκιμαζομένων οἰκογενειῶν. Τὸ πρόγραμμα
πρέπει νὰ εἶναι μακρόπνοον.

Εὐόϊωνον γεγονὸς εἶναι ἡ παρατηρουμένη αὐξήσις τῶν συν-
εργατῶν τοῦ Κέντρου. Ἄλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀρκετόν. Πρέπει
νὰ καταβληθῆ περαιτέρω προσπάθεια ἀνυψώσεως αὐτοῦ εἰς ὑψη-
λὸν πνευματικὸν βαθμὸν, ἀποκτήσεως μορφώσεως καὶ τῆς ἀπαι-
τουμένης πείρας, ἐφόδια τὰ ὅποια εἶναι ἀναγκαῖα διὰ νὰ ἀνταπο-
κριθῆ τὸ Κέντρον εἰς τὴν ὑψηλὴν του ἀποστολὴν.

Ἡ οἰκογένεια εἶναι τὸ κύτταρον τῆς κοινωνίας. Ἐκ τῆς υγείας
αὐτῆς ἐξαρτᾶται καὶ ἡ υγεία τῆς κοινωνίας μας. Καὶ ἡ υγεία τῆς
οἰκογενείας εἶναι ἡ ἀνατροφή αὐτῆς μετὰ τὰ ὀρθόδοξα Χριστια-
νικὰ νάματα.

Εὐχομαι ὀλοφύχως ἡ προσπάθειά μας νὰ καρποφορήσῃ,
ὥστε νὰ ἔχωμεν ὀλιγωτέρας περιπτώσεις διαζυγίων.

Ἡμεῖς θὰ ἀγωνιζώμεθα διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν μας,
ὅπως καὶ οἱ ἰατροί, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν νὰ θεραπεύσουν τοὺς
ἀσθενεῖς ποὺ εἰσάγονται εἰς τὰ Νοσοκομεῖα, ὥστε νὰ ἐξέρχονται
ὕγιεις καὶ ὄχι διὰ τῆς ἄλλης ἐξόδου...

Εὐχαριστῶ ὅλους ἐκείνους ποὺ ἀγωνίζονται καὶ κοπιᾶζουν
διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου, ὡς καὶ τοὺς πρωτεργάτας».

Τέλος, ὁ Μακαριώτατος ἠλόγησε τοὺς ἐργαζομένους εἰς
τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ἔργον, ἠδύχηθη πλήρη ἐπιτυχίαν εἰς τὸ Κέντρον,
προσέφερε δὲ εἰς αὐτὸ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας «Ἡ Γλυκοφι-
λοῦσα» καὶ ἐπηκολούθησεν εἰδικὴ εὐχαριστήριος δέησις, ἔχου-
σα οὕτως:

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ ΔΕΗΣΙΣ

ἐπὶ τῇ συμπληρώσει διαιτίας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως

τοῦ Κ. Σ. Οἰκογενείας.

ΔΙΑΚΟΝΟΣ: Εὐλόγησον Δέσποτα.

ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ: Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε...

ΛΑΟΣ: Ἀμήν.

Ἄπολυτίκιον ΗΧΟΣ Α΄

Χαῖρε Κεχαριτωμένη Θεοτόκε Παρθένε....

Κοντάκιον ΗΧΟΣ Α΄

Ὁ μήτραν παρθενικὴν ἀγίας τῷ τόκῳ σου...

ΔΙΑΚΟΝΟΣ: Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, δεόμεθά σου, ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον.

ΛΑΟΣ: Κύριε ἐλέησον.

ΔΙΑΚΟΝΟΣ: Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Ἱερωνύμου, τοῦ τιμίου πρεσβυτερίου τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας, παντὸς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ.

ΛΑΟΣ: Κύριε ἐλέησον.

ΔΙΑΚΟΝΟΣ: Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ ἐλέους, ζωῆς, εἰρήνης, υγείας, ἐνισχύσεως καὶ φωτισμοῦ τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ τῶν συνεργατῶν τοῦ Κ.Σ. Οἰκογενείας.

ΛΑΟΣ: Κύριε ἐλέησον.

ΔΙΑΚΟΝΟΣ: Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν Ὁρθόδοξων Χριστιανικῶν οἰκογενειῶν, τῶν συζύγων καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐνισχυσαί, χαριτωσαί καὶ εὐλογήσαι αὐτούς, εἰς τὸ διάγειν ἐν ἀγάπῃ ἀληθινῇ, ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ πίστει ἐπὶ Σὲ τὸν Θεὸν τὸν Ζῶντα, τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεῖον Νυμφαγωγόν.

ΛΑΟΣ: Κύριε ἐλέησον.

ΙΕΡΕΥΣ: Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καί....

ΛΑΟΣ: Ἀμήν.

ΔΙΑΚΟΝΟΣ: Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

ΛΑΟΣ: Κύριε ἐλέησον.

E Y X H

ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ: Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐκ καρδίας εὐχαριστοῦμεν Σέ, ὅτι ἠξίωσας ἡμᾶς σήμερον ἐορτάσαι ἐπὶ τῇ συμπληρώσει διετίας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ τῆς Συμπαραστάσεως τῆς Οἰκογενείας Κέντρου, ὡς καὶ ἐπὶ ταῖς συμφιλιώσεσιν, ἅς δι' ἡμῶν τῶν ἀναξίων ἢ Παντοδύναμος Δεξιά σου εἰργάσατο. Καὶ νῦν, Δέσποτα, ἐπάκουσον ἡμῶν, τῶν εἰς τὸ ὄνομά σου τὸ Ἅγιον σήμερον συναχθέντων, καὶ ἐξαπόστειλον τὴν χάριν Σου ἐξ ὕψους κατοικητηρίου σου καὶ φώτισον τὰς διανοίας ἡμῶν, ἐνίσχυσον ἡμᾶς εἰς τὴν προκειμένην διακονίαν τῆς στηρίξεως καὶ διασώσεως τῶν χειμαζομένων ὑπὸ παντοίων κακῶν καὶ πειρασμῶν οἰκογενειῶν τοῦ λαοῦ σου.

Σύ, Κύριε, ὁ τοῦ μεγάλου καὶ ἀχράντου μυστηρίου τοῦ γάμου Ἱερουργὸς καὶ Νομοθέτης, Ἅγιαστὴς δὲ τῶν οἰκογενειῶν, δὸς ἵνα ἐνοικῆ ἐν αὐταῖς τὸ Πνεῦμά σου τὸ πανάγιον, τὸ φωτίζον καὶ στηρίζον, θερμαῖνον καὶ ζωοποιοῦν τὰς καρδίας καὶ ἐμπνέον τὴν ἀληθῆ, ἀναμέσον τῶν συζύγων καὶ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, ἀγάπην.

Λάμπον ἐν αὐταῖς, Σύ, ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, τὸν φωτισμὸν τῆς θείας σου ἀληθείας, ἵνα διαλυομένου τοῦ σκότους φυγαδευῆται ἡ ἐχθρότης, ἀπαλείφηται δὲ ἐκ μέσου ἡ ἀλαζονεία, τὰ μίση καὶ πᾶσα ἑτέρα ἁμαρτία.

Βασιλεῦ, ἐπουράνιε Βασιλεῦ, ἐν αὐταῖς σύ, ὁ ἀληθὴς Σωτὴρ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν πάρεσο, ἵνα φέρης ἐν τοῖς οἴκοις τὴν σωτηρίαν, εἰρήνην, καί, τῇ ἐπιγνώσει τῆς Σῆς ἀληθείας, τὴν ἐν ἡμῖν γαλήνην, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΝΟΡΙΑΚΑ

ΕΓΩ ΔΕ ΛΕΓΩ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ

Είναι όμως ενδιαφέρον να παρακολουθήσωμεν τὰ αποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν τοῦ ΚΣΟ κατὰ τὰ δύο αὐτὰ ἔτη.

Κατὰ τὸ ἔτος 1970 ἐσημειώθησαν 111 ἐπιτυχίαι συμφιλιώσεως συζύγων, οἱ ὅποιοι εἶχον ἤδη ὑποβάλει αἴτησιν διαζυγίου, καὶ 61 ἐκ τῶν προληπτικῶν περιπτώσεων. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων περιπτώσεων εἰς 448 ἀπέτυχον αἱ ἐνέργειαι, με ἀποτέλεσμα τὴν ἔκδοσιν τοῦ διαζυγίου. Εἰς δὲ τὴν προσπάθειαν πρὸς πρόληψιν τοῦ διαζυγίου ἐσημειώθησαν 12 ἀποτυχίαι. Κατὰ τὸ ἔτος 1971 αἱ συμφιλιώσεις τῆς πρώτης κατηγορίας (ὑποβολὴ αἰτήσεως) ἀνέρχονται εἰς 300, εἰς δὲ τὴν δευτέραν κατηγορίαν (προληπτικῶς) εἰς 410. Κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος ἐσημειώθησαν 1074 ἀποτυχίαι εἰς τὴν προσπάθειαν συμφιλιώσεως μετὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς αἰτήσεως καὶ 50 πρὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς αἰτήσεως πρὸς συμφιλιώσιν.

Τὰ ἀποτελέσματα αὐτὰ εἶναι ὄντως καταπληκτικά. Τὸ ποσοστὸν ἐπιτυχίας ἀνέρχεται κατὰ μὲν τὸ ἔτος 1970 εἰς 3, 32% κατὰ δὲ τὸ 1971 εἰς 9,84%. Ἐκτὸς τούτου τῇ μεσολαβῆσει τοῦ ΚΣΟ ἐτελέσθησαν 9 γάμοι συζύγων, δι' οὓς εἶχεν ἐκδοθῆ τὸ διαζύγιον καὶ ἐνομιμοποιήθησαν 80 παράνομοι συμβιώσεις (ἐκ 410 περιπτώσεων με τὰς ὁποίας ἠσχολήθη τὸ Κέντρον). Εἶναι ὅμως φανερόν, ὅτι ἡ ποιμαντικὴ μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας δὲν πρέπει νὰ σταματήσῃ ἕως ἐδῶ. Διότι τὸ γεγονός καὶ μόνον ὅτι οἱ σύζυγοι αὐτοὶ ἀπέσειρον τὴν αἴτησιν διαζυγίου, δὲν σημαίνει ὅπως ὁποῦντε καὶ πλήρη ἐπανάκτησιν τῆς ἀπωλεσθείσης συζυγικῆς ἀγάπης καὶ ἀμοιβαιότητος. Εἶναι δυνατόν νὰ δημιουργηθοῦν ἐπιπλοκαὶ καὶ νὰ ἐπανεέλθῃ τὸ πρόβλημα με μεγαλύτεραν ὀξύτητα, χωρὶς πλέον νὰ ὑφίσταται ἐλπίς σωτηρίας. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εἶναι ἀνάγκη νὰ περιβάλωμεν τοὺς ἀδελφούς μας αὐτοὺς δι' ἀγάπης καὶ στοργῆς, ὅχι μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς «ἀσθeneίας», ἢ διὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὸν λόγον τοῦ Μακαριωτάτου, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νοσηλείας των εἰς τὸ «νοσοκομεῖον», ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀναρρώσεως αὐτῶν καὶ καθ' ὁλόκληρον τὴν μετέπειτα οἰκογενειακὴν των ζωὴν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σ. 156 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ μία πλήρης ἐπανένταξις τοῦ μεγάλου αὐτοῦ μυστηρίου «εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν», μία πλήρης ἐπαναπόσληψις αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνταῦθα ὁμως ὑφίσταται ἐν μέγιστον ἐρώτημα διὰ τὴν σημερινὴν ἐκκλησιαστικὴν μας ζωὴν εἰς τὰς μεγαλοπόλεις: Ἐχομεν συναίσθησιν τῶν ἐκκλησιολογικῶν πλαισίων, εἰς τὰ ὁποῖα τοποθετεῖται ὁ γάμος καὶ ἡ συζυγικὴ καὶ οἰκογενειακὴ ζωὴ; Ἐὰν θελήσωμεν νὰ εἴμεθα εἰλικρινεῖς, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι, τοῦλάχιστον εἰς τὰς ἐνορίας τῶν πόλεων, οὐδεμία συστηματικὴ προσπάθεια καταβάλλεται ἀπὸ μέρους τῶν ἐνοριῶν, πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ δημιουργίαν τῆς πεποιθήσεως τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς διὰ τὴν καθημερινὴν ζωὴν· οὐδεμία σοβαρὰ φροντίς διὰ τὴν πρόσληψιν εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ὁλοκλήρου τῆς ζωῆς τῶν μελῶν τῆς ἐνορίας, τῆς ἀτομικῆς, συζυγικῆς, οἰκογενειακῆς, κοινωνικῆς. Ἀκόμη καὶ αὐτὴ ἡ ἱερολογία τοῦ γάμου φέρει χαρακτῆρα καθαρῶς ἰδιωτικόν. Ὁ τρόπος τοῦλάχιστον μὲ τὸν ὁποῖον τελεῖται, ἐλάχιστα καθιστᾷ ἀντιληπτὸν τὸ γεγονός, ὅτι πρόκειται ὄντως περὶ «μεγάλου μυστηρίου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν». Ποῖος ἐκ τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, ἐκ τῶν τακτικῶς ἐκκλησιαζομένων εἰς μίαν μεγάλην ἐνορίαν τῶν Ἀθηνῶν, γνωρίζει ποτέ, ποῖοι γάμοι θὰ τελεσθοῦν εἰς τὸν ἐνοριακὸν Ναὸν κατὰ τὸ ἀπόγευμα μιᾶς Κυριακῆς; Ἴσως τὰ ὀνόματα τῶν μελλονύμφων νὰ ἔχουν δημοσιευθῆ εἰς τὰς καθημερινὰς ἐφημερίδας, διότι αὐτὸ ἀπαιτεῖ ὁ νόμος. Ὅμως πολλάκις οἱ τακτικῶς ἐκκλησιαζόμενοι δὲν διαβάζουν τὰς ἀναγγελίας γάμων τῶν ἐφημερίδων καὶ ὅσοι τὰς διαβάζουν, δὲν σημαίνει τοῦτο ὅτι εἶναι καὶ πιστὰ καὶ συνειδητὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Οὐδεὶς ποτέ ἱερεὺς διενεόθη νὰ προβῇ εἰς σχετικὰς ἀνακοινώσεις κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἢ καὶ νὰ παρακινήσῃ τοὺς ἐνορίτας νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸ «μέγα μυστήριον», τὸ ὁποῖον εἶναι μέγα, μόνον «εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν».

Ἄλλὰ καὶ ἐὰν οἱ ἐνορίται ἦτο δυνατόν νὰ πληροφορηθοῦν ἐγκαίρως τὸ πρᾶγμα, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ παρευρίσκωνται καὶ νὰ συμμετέχουν εἰς τὴν χαρὰν τῶν ἀδελφῶν, ἢ ὁποῖα καθίσταται διὰ τῆς ἐντάξεως τοῦ δεσμοῦ «εἰς τὴν Ἐκκλησίαν», μυστήριον καὶ χαρὰ τῆς Ἐκκλησίας ὁλοκλήρου, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ὄντως μέγα καὶ ἱερὸν τοῦτο μυστήριον, ὅπως ἄλλοτε καὶ τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος (τὸ κατ' ἐξοχὴν μυστήριον τῆς προσλήψεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, τελεῖται κατὰ τρόπον ἰδιωτικόν καὶ διὰ κάθε συζυγικὸν ζεῦγος κεχωρισμένως; Ἐφθάσαμεν εἰς τοιοῦτο σημεῖον, ὥστε νὰ εὐρισκώμεθα ἐνίοτε

Ἐκ τοῦ Γραφείου Ποιμαντικῆς Οἰκογενείας

ΙΕΡΑ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΝ Τῇ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Ἡ χριστιανικὴ οἰκογένεια σήμερα διέρχεται κρίσιν δεινήν. Ἡ Ἐκκλησία ἔρχεται διὰ πολλῶν τρόπων καὶ ἰδιαιτέρως διὰ τοῦ πνευματικοῦ νὰ σκύψῃ ἐπάνω εἰς τὴν προβληματιζομένην καὶ ἀγωνιῶσαν οἰκογένειαν, νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν λύσιν τῶν ἀκανθῶδων προβλημάτων της. Νὰ καταστήσῃ αὐτὴν στερεὰν καὶ ἀπρόσβλητον. Νὰ τὴν κατευθύνῃ καὶ ὡς πρὸς τὸ σοβαρὸν αὐτὸ ζήτημα τῶν σχέσεων της πρὸς τὰ διάφορα συγγενικά ἢ φιλικὰ της πρόσωπα, θέμα τὸ ὁποῖον καὶ θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ· δηλαδὴ ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ σχέσις τῆς οἰκογενείας πρὸς τὰ πρόσωπα αὐτά.

Πῶς ὁ πνευματικὸς ἢ ὁ ἀσκῶν τὸ συμφιλιοτικὸν ἔργον

καὶ πρὸ τῆς ἐξῆς περιπτώσεως: Συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι νὰ ἀπαίτουν ἀπὸ τὸν ἱερέα νὰ ἐκβάλλῃ τοὺς μὴ προσκεκλημένους καὶ τυχαίως παρευρεθέντας τὴν ὥραν τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου εἰς τὸν Ἱερὸν Ναόν. Οἱ λόγοι εἶναι βεβαίως πρακτικοὶ διὰ νὰ μὴ λάβουν καὶ αὐτοὶ τὴν λεγομένην («μπουμπουνιέρα»), πάντως ὅμως τὸ παράδειγμα εἶναι χαρακτηριστικὸν διὰ νὰ δείξῃ πόσον ἔχομεν χάσει τὰ ἐκκλησιολογικὰ πλαίσια τοῦ Ἱεροῦ Μυστηρίου. Ἐνταῦθα δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ προτείνωμεν λύσεις, ἐπισημαίνομεν ἀπλῶς ἓν σοβαρώτατον πρόβλημα, ἕως τὸ πλεόν σοβαρὸν πρόβλημα τῆς συγχρόνου ποιμαντικῆς φροντίδος τῆς Ἐκκλησίας: Ἡ ἐνορία ἔπαυσε νὰ ἀποτελῇ ζῶσαν ἐνότητα, ζῶσαν κοινωνίαν ἐν Χριστῷ. Κατέστη κέντρον ἐξυπηρετήσεως θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐπὶ μέρους πιστῶν καὶ («ὑπηρεσία») διεκπεραιώσεως διαφόρων θρησκευτικῶν, ληξιαρχικῶν, κοινωνικῶν κ.ἄ. ὑποθέσεων. Ἄδυνατεῖ νὰ προσλάβῃ ὀλόκληρον τὸν ἐνορίτην, νὰ γίνῃ τὸ κέντρον τῆς ζωῆς καὶ τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ πολλάκις οἱ πιστοὶ μας δὲν ἀναμένουν πλέον ἀπὸ τὴν ἐνορίαν τίποτε εἰς τὸν τομέα αὐτόν. Ἐνίοτε δὲ ξενίζονται καὶ ἀντιδρῶν, ὅταν εἰς ἐφημέριος ἐπιχειρήσῃ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν προγράμματος ποιμαντικῆς ἐργασίας ἐπὶ αὐστηρῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιολογικῶν βάσεων.

Αἰδ. Δρ. Α. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ μία πλήρης ἐπανάταξις τοῦ μεγάλου αὐτοῦ μυστηρίου «εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν», μία πλήρης ἐπαναπρόσληψις αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνταῦθα ὅμως ὑφίσταται ἐν μέγιστον ἐρώτημα διὰ τὴν σημερινὴν ἐκκλησιαστικὴν μας ζωὴν εἰς τὰς μεγαλοπόλεις: Ἐχομεν συναίσθησιν τῶν ἐκκλησιολογικῶν πλαισίων, εἰς τὰ ὁποῖα τοποθετεῖται ὁ γάμος καὶ ἡ συζυγικὴ καὶ οἰκογενειακὴ ζωὴ; Ἐὰν θελήσωμεν νὰ εἴμεθα εἰλικρινεῖς, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι, τοῦλάχιστον εἰς τὰς ἐνορίας τῶν πόλεων, οὐδεμία συστηματικὴ προσπάθεια καταβάλλεται ἀπὸ μέρους τῶν ἐνοριῶν, πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ δημιουργίαν τῆς πεποιθήσεως τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς διὰ τὴν καθημερινὴν ζωὴν· οὐδεμία σοβαρὰ φροντίς διὰ τὴν πρόσληψιν εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ὀλοκλήρου τῆς ζωῆς τῶν μελῶν τῆς ἐνορίας, τῆς ἀτομικῆς, συζυγικῆς, οἰκογενειακῆς, κοινωνικῆς. Ἀκόμη καὶ αὐτὴ ἡ ἱερολογία τοῦ γάμου φέρει χαρακτῆρα καθαρῶς ἰδιωτικόν. Ὁ τρόπος τοῦλάχιστον μὲ τὸν ὁποῖον τελεῖται, ἐλάχιστα καθιστᾷ ἀντιληπτὸν τὸ γεγονός, ὅτι πρόκειται ὄντως περὶ ἀμεγάλου μυστηρίου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ποῖος ἐκ τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, ἐκ τῶν τακτικῶς ἐκκλησιαζομένων εἰς μίαν μεγάλην ἐνορίαν τῶν Ἀθηνῶν, γνωρίζει ποτέ, ποῖοι γάμοι θὰ τελεσθοῦν εἰς τὸν ἐνοριακὸν Ναὸν κατὰ τὸ ἀπόγευμα μιᾶς Κυριακῆς; Ἴσως τὰ ὀνόματα τῶν μελλονύμφων νὰ ἔχουν δημοσιευθῆ εἰς τὰς καθημερινὰς ἐφημερίδας, διότι αὐτὸ ἀπαιτεῖ ὁ νόμος. Ὅμως πολλάκις οἱ τακτικῶς ἐκκλησιαζόμενοι δὲν διαβάζουν τὰς ἀναγγελίας γάμων τῶν ἐφημερίδων καὶ ὅσοι τὰς διαβάζουν, δὲν σημαίνει τοῦτο ὅτι εἶναι καὶ πιστὰ καὶ συνειδητὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Οὐδεὶς ποτέ ἱερεὺς διενεόθη νὰ προβῆ εἰς σχετικὰς ἀνακοινώσεις κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἢ καὶ νὰ παρακινήσῃ τοὺς ἐνορίτας νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸ «μέγα μυστήριον», τὸ ὁποῖον εἶναι μέγα, μόνον «εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν».

Ἄλλὰ καὶ ἐὰν οἱ ἐνορίται ἦτο δυνατόν νὰ πληροφορηθοῦν ἐγκαίρως τὸ πρᾶγμα, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ παρευρίσκωνται καὶ νὰ συμμετέχουν εἰς τὴν χαρὰν τῶν ἀδελφῶν, ἢ ὁποῖα καθίσταται διὰ τῆς ἐντάξεως τοῦ δεσμοῦ «εἰς τὴν Ἐκκλησίαν», μυστήριον καὶ χαρὰ τῆς Ἐκκλησίας ὀλοκλήρου, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ὄντως μέγα καὶ ἱερὸν τοῦτο μυστήριον, ὅπως ἄλλωστε καὶ τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος (τὸ κατ' ἐξοχὴν μυστήριον τῆς προσλήψεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, τελεῖται κατὰ τρόπον ἰδιωτικόν καὶ διὰ κάθε συζυγικὸν ζεῦγος κεχωρισμένως; Ἐφθάσαμεν εἰς τοιοῦτο σημεῖον, ὥστε νὰ εὕρισκώμεθα ἐνίοτε

Ἐκ τοῦ Γραφείου Ποιμαντικῆς Οἰκογενείας

ΙΕΡΑ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΝ Τῇ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Ἡ χριστιανικὴ οἰκογένεια σήμερα διέρχεται κρίσιν δεινὴν. Ἡ Ἐκκλησία ἔρχεται διὰ πολλῶν τρόπων καὶ ἰδιαίτερος διὰ τοῦ πνευματικοῦ νὰ σκύψῃ ἐπάνω εἰς τὴν προβληματιζομένην καὶ ἀγωνιῶσαν οἰκογένειαν, νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν λύσιν τῶν ἀκανθῶδων προβλημάτων της. Νὰ καταστήσῃ αὐτὴν στερεὰν καὶ ἀπρόσβλητον. Νὰ τὴν κατευθύνῃ καὶ ὡς πρὸς τὸ σοβαρὸν αὐτὸ ζήτημα τῶν σχέσεων της πρὸς τὰ διάφορα συγγενικὰ ἢ φιλικὰ της πρόσωπα, θέμα τὸ ὁποῖον καὶ θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ· δηλαδὴ ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ σχέσις τῆς οἰκογενείας πρὸς τὰ πρόσωπα αὐτά.

Πῶς ὁ πνευματικὸς ἢ ὁ ἀσκῶν τὸ συμφιλιωτικὸν ἔργον

καὶ πρὸ τῆς ἐξῆς περιπτώσεως: Συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι νὰ ἀπαί-
τουν ἀπὸ τὸν ἱερέα νὰ ἐκβάλλῃ τοὺς μὴ προσκεκλημένους καὶ τυ-
χαίως παρευρεθέντας τὴν ὥραν τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου εἰς
τὸν Ἱερὸν Ναόν. Οἱ λόγοι εἶναι βεβαίως πρακτικοὶ διὰ νὰ μὴ λά-
βουν καὶ αὐτοὶ τὴν λεγομένην («μπουμπουνιέρα»), πάντως ὅμως τὸ
παράδειγμα εἶναι χαρακτηριστικὸν διὰ νὰ δείξῃ πόσον ἔχομεν
χάσει τὰ ἐκκλησιολογικὰ πλαίσια τοῦ Ἱεροῦ Μυστηρίου. Ἐνταῦθα
δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ προτείνωμεν λύσεις, ἐπισημαίνομεν ἀπλῶς ἐν
σοβαρώτατον πρόβλημα, ἴσως τὸ πλέον σοβαρὸν πρόβλημα τῆς
συγχρόνου ποιμαντικῆς φροντίδος τῆς Ἐκκλησίας: Ἡ ἐνορία
ἔπαυσε νὰ ἀποτελῇ ζῶσαν ἐνότητα, ζῶσαν κοινωνίαν ἐν Χριστῷ.
Κατέστη κέντρον ἐξυπηρητήσεως θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐπι-
μέρους πιστῶν καὶ («ὑπηρεσία») διεκπεραιώσεως διαφόρων θρη-
σκευτικῶν, ληξιαρχικῶν, κοινωνικῶν κ.ἄ. ὑποθέσεων. Ἀδυνατεῖ
νὰ προσλάβῃ ὀλόκληρον τὸν ἐνορίτην, νὰ γίνῃ τὸ κέντρον τῆς ζωῆς
καὶ τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ πολλάκις οἱ πιστοὶ
μας δὲν ἀναμένουν πλέον ἀπὸ τὴν ἐνορίαν τίποτε εἰς τὸν τομέα
αὐτόν. Ἐνίοτε δὲ ξενίζονται καὶ ἀντιδρῶν, ὅταν εἰς ἐφημέριος
ἐπιχειρήσῃ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν προγράμματος
ποιμαντικῆς ἐργασίας ἐπὶ αὐστηρῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιολογικῶν
βάσεων.

Αἰδ. Δρ. Α. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Θὰ ἀντιμετωπίση τὰς μεγάλας πολλακίς δυσκολίας πού ἀναφύονται;

Ποίας κατευθύνσεις θὰ δώση; πῶς θὰ κατορθώση νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, ὅτι ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ἐγωϊσμούς, τὰ πείσματα, τὰς ιδιοτροπίας ἢ καὶ τὰς κακότητας τῶν ἀνθρώπων στέκει ὁ Ἰερός αὐτὸς θεσμὸς καὶ ὅτι ὁ γάμος, ὁ ὁποῖος ἤγνωσε διὰ μεγάλου μυστηρίου ἰσοβίως καὶ ἀδιαλύτως τοὺς συζύγους, ὀφείλει νὰ διατηρηθῇ σῶος;

Καὶ πρῶτον, προκύπτουν δυσκολίαι καὶ προβλήματα ἀπὸ τὰς σχέσεις μὲ συγγενικά πρόσωπα;

Βεβαίως! Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει σύνδεσμος καὶ ἐπικοινωνία μὲ συγγενικά πρόσωπα καὶ μάλιστα μὲ τοὺς γονεῖς ἑκατέρου τῶν συζύγων, μὲ τοὺς ἀδελφούς καὶ τὰς ἀδελφὰς καὶ συγγενεῖς κ.λ.π. προκύπτουν προβλήματα.

Ὅλοι ἡμεῖς γνωρίζομεν, ἄλλος ὀλιγότερον καὶ ἄλλος περισσότερο ἐκ τῆς πείρας μας καὶ ὡς οἰκογενειάρχων καὶ ὡς πνευματικῶν, ὅτι κάθε ἄλλο παρὰ ὁμαλαί εἶναι ἀρκετὲς φορὲς αἱ σχέσεις αὐταί.

Ἄτυχῶς, φίλτατα καὶ σεβαστὰ πρόσωπα, ὅπως εἶναι οἱ γονεῖς, δημιουργοὺν πολλακίς, ἴσως ἀκουσίως, διχονοίας καὶ διενέξεις μεταξὺ τῶν συζύγων, πού ὄχι σπανίως παίρνουν τὴν μορφήν συζυγικοῦ δράματος καὶ οἰκογενειακῆς τραγωδίας.

Δηλαδή, ἐνῶ ἐφρόντισαν νὰ ἀποκαταστήσουν τὰ παιδιά των καὶ τοὺς εὐχήθησαν εὐτυχίαν καὶ ἀδιατάρακτον συζυγικὸν βίον, τώρα παρεμβαίνουν μὲ τρόπον πού ἀποτελεῖ κίνδυνον διὰ τὴν συζυγίαν καὶ τὴν εὐστάθειαν τοῦ γάμου.

1) Προβλήματα ἐκ τῆς παρεμβάσεως τοῦ πατρὸς ἢ πενθεροῦ.

Παρ' ὅτι δὲν ὑπάρχουν σήμερον πατριαρχικαὶ οἰκογένειαι, ἐν τούτοις πολλακίς ἓνα ἀπὸ τὰ ἄρρενα τέκνα καὶ μετὰ τὸν γάμον του παραμένει εἰς τὴν πατρικὴν στέγην, ἀρχικῶς μὲν ὡς βοηθὸς τοῦ πατρὸς, ἐν συνεχείᾳ δὲ ὡς προστάτης του. Ἄλλοτε πάλιν ὁ πατέρας ἢ πενθερὸς ἐγκαθίσταται εἰς τὸ σπίτι τοῦ νυμφευθέντος παιδιοῦ του, υἱοῦ ἢ θυγατρὸς. Αἱ σχέσεις μεταξὺ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ του, μετὰ τοῦ ὁποῖου συνοικεῖ, δὲν εἶναι πάντοτε ἀνέφελαι, καὶ τοῦτο διότι ὁ πατὴρ ἐπεμβαίνει εἰς τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν τοῦ νέου νοικοκυριοῦ, εἴτε τάχα λόγῳ πείρας, εἴτε διότι παρεχώρησε τὴν περιουσίαν του εἰς τὸν νέον ἀνδρόγυνον. Ἐπιθυμεῖ νὰ ρυθμίξῃ ἐκεῖνος τὰ οἰκονομικὰ τοῦ σπιτιοῦ. Θεωρεῖ πολλακίς σπατάλην κάτι πού κρίνεται ἀπὸ τὴν νέαν οἰκογένειαν ὡς ἐντελῶς ἀπαραίτητον.

Ἄν καὶ σπανίῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἢ περίπτωσις αὐτῆ, ὅμως δυνατόν νὰ τὴν ἀντιμετωπίσῃ ὁ πνευματικὸς εἰς τὴν ἐξομολόγησιν, καὶ μάλιστα ἐξομολογουμένων ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Ἄν τὸ θέμα τὸ φέρῃ εἰς τὴν ἐξομολόγησιν ὁ ἴδιος ὁ πατήρ (παποῦς), θὰ πρέπῃ νὰ τοῦ ὑποδειχθῇ, ὅτι μὲ τὴν συνεχῆ καὶ ἄστοχον παρέμβασίν του ζημιώνει τὰ μέγιστα τὸν υἱὸν του, διότι τοῦ στερεῖ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ οἴκου του. Τοῦ ἐξαφανίζει τὴν πρωτοβουλίαν καὶ γενικὰ τὸν μειώνει ὡς ἄνδρα.

Ὁ πνευματικὸς θὰ τοῦ ὑπενθυμίσῃ τὸν ἰδικὸν του γάμον καὶ θὰ τὸν θέσῃ πρὸ τοῦ ἐρωτήματος, ἐὰν θὰ ἠεῖχετο νὰ τοῦ ἔχῃ κάμῃ τὸ ἴδιον ὁ ἰδικὸς του πατήρ. Ἐπίσης θὰ τοῦ τονίσῃ ὅτι μὲ τὴν ἐνέργειάν του αὐτὴν καταρρακώνει τὸ κύρος τοῦ παιδιοῦ του ἔναντι τῆς συζύγου του, βεβαιῶνων διὰ τῆς πράξεώς του αὐτῆς, ὅτι ὁ υἱὸς του εἶναι ἀνίκανος νὰ κρατήσῃ τὴν οἰκογένειάν του.

Τέλος, θὰ ὑπογραμμίσῃ εἰς τὸν πατέρα τὸ θεόπνευστον λόγιον τῆς Γραφῆς: «οἱ γονεῖς μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν». Ἐνδέχεται ὅμως τὸ θέμα νὰ τὸ φέρῃ ὁ υἱὸς εἰς τὴν ἐξομολόγησιν ὁπότε ὁ πνευματικὸς θὰ τονίσῃ εἰς τὸν ἐξομολογούμενον, ὅτι αὐτὸς ὀφείλει νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸν πατέρα του, ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ, διότι ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἐπιτάσσει «τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς» (ἐξοδ. κ' 1-27), νὰ ὑποδείξῃ, λέγομεν, τὸ ἄτοπον τῆς παρεμβάσεώς του καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς μείωσιν ἔναντι τῆς συζύγου του, δυναμένης νὰ χαρακτηρίσῃ αὐτὸν ὡς ἀνίκανον νὰ διαχειρίζεται τὰ τοῦ οἴκου του.

Ἴσως χρειασθῇ ὁ υἱὸς νὰ ἐνεργήσῃ ἐμμέσως καὶ διὰ τῆς μητρὸς του. Νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειάν της, διὰ νὰ παύσῃ ὁ πατέρας ἀναμειγνυόμενος εἰς τὸ θέμα αὐτό.

Συγχρόνως, ὁ πνευματικὸς θὰ δώσῃ τόσον εἰς τὸν υἱὸν, ὅσον καὶ εἰς τὴν σύζυγον ν' ἀντιληφθοῦν ὅτι διὰ τῆς ὑπομονῆς, τοῦ σεβασμοῦ, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς προσευχῆς θὰ ἐπιτύχουν τελικὰ τὴν τακτοποίησιν τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Πολὺ πιθανὸν ὅμως εἶναι νὰ φέρῃ τὸ θέμα εἰς τὴν ἐξομολόγησιν ἢ νύμφη, παραπονουμένη ἔναντιὸν ἀμφοτέρων, δηλαδὴ συζύγου καὶ πενθεροῦ.

Δύσκολος πράγματι περίπτωσις! Ὁ πνευματικὸς καὶ ἐν προκειμένῳ θὰ συστήσῃ ὑπομονήν, ἀγάπην σεβασμὸν, προσευχήν, θὰ ζητήσῃ ἀπὸ αὐτὴν, ἐὰν εἶναι δυνατόν, νὰ φέρῃ καὶ τὸν σύζυγον εἰς τὴν ἐξομολόγησιν. Θὰ τονίσῃ ἐπιμόνως ὅτι ἐπ' οὐδενὶ

Η ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

Ἑορτὴ τῆς Χριστιανοσύνης καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ λέγεται ἡμέρα τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀσπασμοῦ, διότι μὲ τὸν ἀσπασμόν, τὸν χαιρετισμόν τοῦ Γαβριὴλ πρὸς τὴν παρθένον Μαρίαν ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔλαβε σάρκα, ἐσαρκώθη.

Μὲ τὸν Εὐαγγελισμόν, λοιπόν, ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν Υἱόν Του εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ σωθοῦν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ὁ Εὐαγγελισμὸς εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς χριστιανοσύνης. Ὁ Εὐαγγελισμὸς εἶναι τὸ προμήνυμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δικαίως, λοιπόν, ἡ ἑορτὴ αὕτῃ ἐτιμᾶτο πολὺ ἀπὸ τοὺς πρώτους Χριστιανούς. Ὅλοι δὲ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἔγραψαν λόγους ρητορικούς, ἐγκωμιάζοντες τὴν ἐξαιρετικὴν αὕτην, διὰ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, συγκατάβασις τοῦ Θεοῦ. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀξιοθαυμάστων αὐτῶν ποιητικῶν λόγων σημειοῦμεν ἐδῶ τὸν τοῦ Ἀνδρέου, Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, ὁ ὁποῖος εἰς μίαν ποιητικὴν εἰκόνα παρουσιάζει τὸν Ἀρ-

λόγῳ πρέπει νὰ στρέψη τὸν σύζυγον ἐναντίον τοῦ πατρός του καὶ νὰ δηγήσῃ τὰ πράγματα εἰς τὰ ἄκρα.

Τέλος, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν πνευματικόν, πρέπει νὰ συναντήσῃ καὶ τὸν γέροντα πατέρα καὶ μὲ πειθῶ, καλωσύνην καὶ τέχνην, νὰ τὸν πείσῃ νὰ μὴ ἀναμειγνύεται εἰς τὰ τοῦ νέου οἴκου, ἐὰν θέλῃ τὴν εὐτυχίαν τῶν παιδιῶν του.

Θὰ πρέπει ὅμως νὰ τονισθῇ ἀπὸ τὸν πνευματικόν καὶ εἰς τοὺς νεοσύμφους, ὅτι παρ' ὅλα αὐτὰ ὀφείλουν νὰ κρατήσουν ἀμείωτον τὸν σεβασμόν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν γέροντα πατέρα. Αὐτὸ ποὺ κάμνουν πολλοὶ νὰ διακόπτουν κάθε σχέσιν μὲ τὸν πατέρα ποὺ θέλει νὰ ἄρχῃ ἢ νὰ ἀναμειγνύεται εἰς τὰ οἰκονομικὰ τῆς νέας οἰκογενείας, ἢ καὶ νὰ τὸν ἀποδιώκουν μὲ σκληρὸν καὶ βάνουσον τρόπον ἀπὸ τὸ σπίτι των, εἶναι ἄτοπον καὶ ἀσεβὲς καὶ δὲν προοιωνίζει καλὰ διὰ τὸ σπίτι αὐτό.

Δὲν θὰ παύσῃ ὁ πνευματικὸς νὰ ὑπενθυμίζῃ εἰς τὸ ἀνδρόγυνο ὅτι κάποτε καὶ αὐτοὶ θὰ γηράσουν καὶ θὰ παρουσιάσουν τὰς ἰδίας ἀδυναμίας. Ἐπομένως καὶ ἐδῶ τὴν λύσιν τὴν δίδει ἡ χριστιανικὴ κατανόησις, ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πολλὰ ἀνεχομένη ἀγάπη.

(Συνεχίζεται) Πρεσβ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

χαγγελον Γαβριήλ πρὸ τῆς θύρας τῆς Παρθένου σκεπτόμενον μετὰ τὸν τρόπον νὰ εἰσέλθῃ καὶ πῶς ν' ἀρχίσῃ ἀγγέλων εἰς αὐτὴν τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Λόγω τῆς μεγάλης σημασίας καὶ ἀξίας τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ αἱ διάφοροι Ἐκκλησίαι, ὅπως τὸ Πάσχα καὶ ἄλλας Δεσποτικὰς ἐορτάς, τὴν ἐώρταζον εἰς διαφορετικοὺς χρόνους. Εἰς τὸ Μιλᾶνον π.χ. ἐορτάζετο τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τῶν νηστεϊῶν. Ἄλλοῦ πάλιν, ἐπειδὴ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων 6 Ἰανουαρίου συνεορτάζετο καὶ ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ, καθιερώθη, ὅπως τὴν παραμονὴν τῶν Θεοφανείων, δηλαδὴ εἰς τὰς 5 Ἰανουαρίου, τελεῖται καὶ ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι καὶ ἡ ἐορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἐορτάζετο ἀπὸ τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας κατὰ διαφορετικὴν ἡμερομηνίαν, ὅποτε ἐδημιουργοῦντο ζητήματα ἐκκλησιαστικῆς τάξεως. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οἱ Πατέρες τὸ ἔτος 376 μ.Χ. συμφώνησαν, ὅπως ἡ ἐορτὴ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως ἐορτάζεται, διὰ τὸ σύμφωνον, ἀπὸ ὅλας τὰς Ἐκκλησίας τὴν 25ην Δεκεμβρίου. Οὕτω, λοιπόν, διὰ νὰ εἶναι σύμφωνοι μετὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους ἐθέσπισαν, ὅπως ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τελεῖται ἐννέα μῆνας πρὸ τῆς Γεννήσεως, ἡγουν εἰς τὰς 25 Μαρτίου.

Ἀλλὰ ἡ καθιέρωσις τῆς 25ης Μαρτίου δὲν ἔθεσε τέρμα εἰς τὰ δογματικὰ καὶ ἐκκλησιολογικὰ προβλήματα, διότι συμπίπτουσα πάντα κατὰ τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστήν, πῶς ἔπρεπε νὰ ἐορτασθῇ χαρμοσύνως ἡ λαμπρὰ αὐτῆ τοῦ χριστιανισμοῦ ἡμέρα; «Ἡ ἐορτὴ ὅμως συνέπιπτεν ἐντὸς τοῦ διαστήματος τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἐταράσσοντο οἱ Χριστιανοί, ἂν πένθιμος ἡ λαμπρῶς ὄφειλον νὰ ἐορτάζωσι τὴν ἡμέραν ταύτην, οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι καὶ τὸ θέμα τῆς ἐορτῆς, ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Ἰησοῦ διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ ὁ χρόνος καθ' ὃν ἡ ἐορτὴ αὕτη συμπίπτει, χρόνος πένθιμος, προκαλοῦσι τὸ πένθιμον τῆς ἐορτῆς, ἐπομένως, κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν δὲν ἔπρεπε, ἔλεγον, νὰ τελῆται ἰδίᾳ λειτουργία, ἀλλ' ἡ πένθιμος, τῶν Προηγιασμένων, ἄλλοι δὲ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ θέμα τῆς ἐορτῆς ἀποβλέποντες, ἀλλ' ὅμως ἐξ ἄλλης περιωπῆς, ἔλεγον ὅτι τούναντίον ἡ ἡμέρα αὕτη ἐστὶν ἡμέρα χαρᾶς, ἡμέρα καθ' ἣν ἀρχεται ἡ ἀπολύτρωσις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐπομένως, ἡ ἡμέρα αὕτη πρέπει νὰ ἐορτάζηται λαμπρῶς, ἐν χαρᾷ, αἰρομένω τῶν πένθιμων καὶ τελομένης ἰδίας λειτουργίας, καὶ δὴ τῆς λειτουργίας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου».

Ἐξ αὐτῶν ἤρχισαν αἱ ἀτελείωτοι συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰς οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἔφερον, δεδομένου ὅτι καὶ αἱ δύο ἀπόψεις εἶχον ἰσχυρὸν ἔρεισμα. «Ἐως οὗτου ἡ ΣΤ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τοῦ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

ΘΕΟΛΟΓΟΣ Κ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ δ. Θ.

(1876 - 1938)

Ο ΑΠ' ΑΜΒΩΝΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ*

2. ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΑ (Χειρόγραφα .

1. Πραγματεῖαι:

α'. «Ἡ ἐνάργεια ἐπὶ τοῦ Ἄμβωνος». Σελ. 120. Ἐν Λειψία τῇ 15/5/1925.

2. Συλλογαὶ Ὀμιλιῶν, Κηρυγμάτων, λόγων καὶ λογιδρίων.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 167 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

52ου κανόνος τῆς ὥρισεν, ὅπως κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, οὐσαν χαρμόσυνον, μὴ τελῆται ἡ καθιερωμένη λειτουργία τῶν Προσηγιασμένων, ἀλλὰ ἡ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου τοιαύτη.

Μετὰ τὴν καθιέρωσιν αὐτὴν τῆς ἐπισήμου καὶ πανηγυρικῆς τελέσεως τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, οἱ ὑμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας μας ἐποίησαν τοὺς ἀναλόγους ἑορτίους ὕμνους, παραλλήλως πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ρήτορας καὶ οὗτοι ἐξύμνησαν τὸ ὑπερφυῆς τοῦ πράγματος. Ποιητικώτατοι καὶ γλαφυρώτατοι ὕμνοι μεταρσιώνουν τοὺς πιστοὺς, ὅπως τὸ θαυμάσιον Δοξαστικὸν τῶν αἰῶνων τοῦ Θεοφάνους: «Γλῶσσαν ἦν οὐκ ἔγνω ἤκουσεν ἢ Θεοτόκος, ἐλάλει γὰρ πρὸς αὐτὴν ὁ Ἀρχάγγελος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὰ ρήματα, ὅθεν πιστῶς δεξαμένη τὸν ἀσπασμὸν συνέλαβέ σε τὸν προαιώνιον Θεόν, διὸ καὶ ἡμεῖς ἀγαλλόμενοι βοῶμέν σοι, ὃ ἐξ αὐτῆς σαρκωθείς ἀτρέπτως Θεός, εἰρήνην τῷ κόσμῳ δώρησαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος». Ἐνας ἄλλος ὑμνωδὸς τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶναι ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ἠ΄ ᾠδὴν ἔχει ἀκροστοιχίδα τὸ ἀλφάβητον Α-Ω, εἰς δὲ τὴν θ' τὸ ἀλφάβητον ἐκ τοῦ τέλους πρὸς τὴν ἀρχὴν Ω-Α.

(Συνεχίζεται)

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΝΟΜΙΚΟΣ

α'. «Ὁμιλῖαι διάφοροι ἀπαγγελθεῖσαι ἐν ἔτει 1915». Τεύχη²⁵ 1, 2 καὶ 3. Σελ. 171. Ἐν Λειψία. Σύνολον ὀμιλιῶν 25²⁶.

β'. «Λογίδρια». Ἐν Λειψία 1916. Τεύχη Δ', Ε', ΣΤ', Ζ', Η', Θ', καὶ Ι'. Σύνολον σελ. 378. Σύνολον λογιδριῶν 51.

γ'. «Λογίδρια». Ἐν Λειψία τῇ 10η/23η Δεκεμβρίου 1917. Τεῦχ. ΙΑ'. Σελ. 48. Σύνολον ὀμιλιῶν 5.

δ'. «Οἱ ἑπτὰ λόγοι τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ». Ἐν Λειψία 1918-1919. Τεύχη ΙΒ'. (σελ. 10-50 καὶ ΙΓ'. (σελ. 1-16). Σύνολον σελ. 56.

ε'. «Ἡ ἀνάκρισις καὶ ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ». Τεύχη ΙΓ' (σελ. 16-48), ΙΔ' (σελ. 1-48 καὶ ΙΕ' (σελ. 1-63). Σύνολον σελ. 143. Ἐν Λειψία τῇ 7η/20ῃ Μαρτίου 1920.

στ'. «Ὁμιλῖαι περὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Κυρίου». Τεῦχος ΙΓ'. Σύνολον σελ. 80. Ἐν Λειψία τῇ 7η/20ῃ Μαρτίου 1920. Ἐλλείπουν τὰ τεύχη Α', Β', Δ'...

ζ'. «Λογίδρια εἰς διαφόρους περιστάσεις». Ἐν Λειψία 1920-1922. Σύνολον σελ. 130. Σύνολον λογιδριῶν 22.

η'. «Διάφοροι ὀμιλῖαι κατὰ τὰς βαπτίσεις καὶ γάμους». Ἐν Λειψία 1923. Σύνολον σελ. 27. Σύνολον ὀμιλ. 7 ("Ἐξ εἰς γάμους καὶ μία εἰς βάπτισιν).

θ'. «Κηρύγματα περὶ τῶν κυριωτέρων ἀρετῶν τῆς Θεοτόκου». Ἐν Λειψία τῇ 7/11/1924. Σύνολον σελ. 51.

ι'. «Κηρύγματα περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Χριστοῦ». Ἀρχονται ἀπὸ τῆς σελ. 20 τοῦ τεύχους «Ρ» καὶ συνεχίζονται εἰς ἕτερα τρία τεύχη ἀπωλεσθέντα. Σύνολον σωζομένων σελ. 28. Ἐν Λειψία 1924.

ια'. «Ὁμιλῖαι περὶ τῶν προσώπων παρὰ τῶ Σταυροῦ». Ἐν Λειψία 1926. Τεύχη Α', Β', Γ' καὶ Δ'. Ἐξ ὧν σώζονται τὰ Β' καὶ Γ'. Σύνολον σελ. 87.

ιβ'. «Διάφοροι ὀμιλῖαι». Ἐν Λειψία 1926. Τεῦχ. «Π» σελ. 30. Ὁμιλῖαι 8.

25. Τὰ τεύχη εἶναι τετράδια πυκνογραμμένα μετρίου μεγέθους.

26. Τὸ σύνολον τῶν ὀμιλιῶν ἐκάστης συλλογῆς ἀναφέρεται ἐνταῦθα τότε μόνον, ὅταν δὲν πρόκειται νὰ ἀκολουθήσῃ ἀνάλυσις αὐτῶν κατωτέρω.

ιγ'. «Ὁμιλία». Ἐν Λειψία 1927, σελ. 62. Ὁμιλία 5.

ιδ'. «Ὁμιλία». Ἐν Λειψία 1928, ἕως τῆς 23ης/9/1928. Τεύχ. Α'. Σελ. 50. Ὁμιλία 8.

ιε'. «Ὁμιλία ἀπὸ τῆς Κυριακῆς πρὸ τῶν Χριστουγέννων 1928 καὶ ἐφεξῆς». Ἐν Λειψία 1928. Σελ. 32. Ὁμιλία 4.

ιστ'. «Ὁμιλία διάφοροι». Ἐν Λειψία 1929-1930. Τεύχ. Α, Β.. Σώζεται μόνον τὸ Α', σελ. 32. Σωζόμεναι ὀμιλία 6.

ιζ'. «Ὁμιλία εἰς τὰς Ἀποστολικὰς περικοπὰς τῶν Κυριακῶν καὶ μερικῶν Ἑορτῶν». Ἐν Λειψία 1929-1930. Τεύχ. Α', Β', Γ', Δ', Ε', ΣΤ', Ζ', ἔλλείπει τὸ Ε' Σωζόμεναι σελ. 199.

3. Ἐ τ ε ρ α ι Ὁ μ ι λ ί α ι.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω συλλογῶν εὐρέθησαν σποράδην καὶ τινες ἄλλαι ἀνεξάρτητοι ὀμιλία, μὴ ἀνήκουσαι εἰς συλλογὰς. Αὗται εἶναι αἱ ἐξῆς:

1. «Ὁμιλία περὶ τοῦ Παγγρηστιανικοῦ Συνεδρίου τῆς Λωζάννης». Ἀπαγγελοθεῖσα τῇ 4/9/1927 μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του. Σελ. 4.

2 Εὐχαριστήριος τῷ σεβ. καθηγητῇ Κυρίῳ Rendtorff» 3/16 Ἰουνίου 1918. 3) «Χριστούγεννα» 1919. 4 «Σκέψεις τινές», Πάσχα 1922. 5 «Ἑορτὴ Ἁγίου Γεωργίου» 1919. 6 «Κυριακὴ Σταυροπροσκυνήσεως» 1924. 7 «Ἑορτὴ Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης» 1924. 8 «Τοῦτο ποιήσω» Ἰουλι. 12,26. 9 «Ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητός». Κολασ. 8, 14. 10 «Ἑορτὴ νέου ἔτους 1920». 11 «Ἑορτὴ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης», 21/5/1915. 11) «Νέον ἔτος 1919». 12 «25 Δεκεμβρίου 1918». 13) «Ἑορτὴ Εὐαγγελισμοῦ 1919».

3. ANEKΔΟΤΑ ΕΡΓΑ ΜΗ ΕΙΣΕΤΙ ΕΥΡΕΘΕΝΤΑ.

α'. «Τὸ Χριστιανικὸν κοινωνικὸν κήρυγμα καὶ τὸ αἶσθημα τῆς εὐθύνης ἐν τῇ κοινωνικῇ ζωῇ». Ἐκτενὴς πραγματεία²⁷.

27. Πρβλ. «Πρακτικαὶ ὁδηγίαι καὶ ὑποθῆμαι διὰ τὸν κήρυκα τοῦ Θείου λόγου», σελ. 6 (ὑποσημείωσις).

β'. «Ἡ αὐτοβιογραφία του»²⁸.

γ'. Συλλογή ἐπικηδείων λόγων κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἐκφωνηθέντων²⁹.

δ'. Ἐκθεσις περὶ τῆς αἰχμαλωσίας του κλίαν διαφωτιστικῆ διὰ τὴν ἀνεξήγητον ἐν γένει στάσιν εὐτυχῶς κλίαν εὐαρίθμων, καλοθελητῶν ἀτόμων, πρὸ πάντων κατὰ τὰ ἔτη 1917 καὶ 1918³⁰.

ε'. «Περὶ τοῦ Ἰησοῦ ὡς ιδεώδους...», 16 κηρύγματα³¹.

στ'. «Ἀποχαιρετιστήριος», ἐν Λειψία 1927.

ζ'. «Ἐγχειρίδιον Ὁμιλητικῆς». Διδακτικὴ διατριβή. Ἐν Λειψία 1930.

Πλὴν τῶν ἀπωλεσθέντων ἔργων περὶ ὧν ἤδη ἐγένετο λόγος ἐν τοῖς προηγουμένοις, ἀπωλέσθησαν καὶ ἕτερα, ἱκανὰ ἴσως ἔργα, περὶ τῶν ὁποίων δὲν ἔτυχε νὰ γίνηται λόγος εἰς τε τὰ ἐκδεδομένα καὶ τὰ ἀνέκδοτα ἔργα αὐτοῦ.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝ. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Θεολόγος

28. Πρβλ. «Ἡ Βασίλισσα τοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Βίβλῳ Γυναικείου κόσμου» σελ. 5.

29. Ἐνθ' ἄνωτ.

30. Ἐνθ' ἄνωτ.

31. Πρβλ. «Πρακτικαὶ ὁδηγαί...», σελ. 7 (ὑποσημείωσις).

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»,
Ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140).

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΛΕΓΕΤΑΙ ΧΡΙΣΤΟΣ

«Είμαστε πιά δημοφιλείς και από τόν Χριστόν» δήλωνε αὐτά-
ρεσκα ἕνας ἀπό τοὺς μπητλς, ὁ Τζὼν Λένον, τὸ ἔτος 1966. «Γλυκέ
μου Κύριε, πόσο θάθελα πραγματικά νὰ σὲ γνωρίσω», τραγουδᾷ
χωρὶς τὴν ἀνύπαρκτη πιά σήμερα ὁμάδα του ὁ ἄλλος μπητλ, ὁ
Τζὼρτζ Χάρισσον.

Ἄρχισε τὸ 1967 στὸ Σάν Φραντζίσκο. Ἀπὸ τότε ἡ κίνησι
τῶν «παιδιῶν τοῦ Χριστοῦ» ἀπλώθηκε στὴν Ἀφρική καὶ στὴν
Εὐρώπη, ἐκτοπίζοντας ἀργά, ἀλλὰ σταθερά τοὺς ἀναρχιστὰς φοιτη-
τὰς καὶ τὰ «παιδιά τῶν λουλουδιῶν». Τὴν ἐπιφανειακὴ καὶ ἀμφι-
βολη πρόσκλησι γιὰ ἀγάπη καὶ εἰρήνη τῶν χίππυς διαδέχεται ἕνα
πνευματικώτερο καὶ βαθύτερο ἱεραποστολικὸ μῆνυμα: «νᾶσαι
χαρούμενος, ὁ Χριστὸς σ' ἀγαπᾷ».

Τρεῖς χιλιάδες νέοι καὶ νέες διακηρύσσουν σήμερα στὸ δρόμο
μὲ πλακάτ καὶ πανῶ ὅτι «τὸ μέλλον λέγεται Χριστός». Ζοῦν ἕνα και-
νοβιακὸ ἀσκητισμὸ, ἐκστασιάζονται κάτω ἀπὸ ρυθμοὺς μοντέρνας
μουσικῆς, διαβάζουν τὴν Βίβλο, ὅσο δὲν διαβάσθηκε ποτὲ ἀπὸ τὴν
εὐρωπαϊκὴ νεολαία τῶν νεωτέρων τοῦλάχιστον χρόνων, τηροῦν
σχολαστικὰ τὸν δεκάλογο, ἀρνοῦνται τὴν ἐλευθεριάζουσα «νέα
ἠθικὴ» τῶν ὀργισμένων συνομηλίκων των καὶ τὰ διαβρωτικὰ γιὰ
τὸ σῶμα, τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴ ναρκωτικά, ἐμπλουτίζουν τὸ
καθημερινὸ τους λεξιλόγιο μὲ ἁγιογραφικὰς λέξεις καὶ φράσεις,
ὅπως: εἰρήνη, ἀγάπη, εὐλογία, Κύριος, ἀδελφός, Θλιψίς. Δίνουν στοὺς
τόπους τῆς συνάξεώς των ὀνομασίες, ὅπως: «ἐγὼ εἰμὶ ἡ ὁδός»,
χαιρετιοῦνται συμβολικὰ δείχνοντας μὲ τὸ δάκτυλο τὸν οὐρανόν,
ἀπ' ὅπου κατεβαίνει «πᾶσα δόσις ἀγαθῆ» καὶ ἡ μοναδικὴ σωτηρία
καὶ περιφέρονται στὴν καινούργια ἔρημο τῶν τεχνοπόλεων καὶ τῆς
ἀποφυγμένης ἀγάπης μὲ τὴν χαρακτηριστικὴ ἐμφάνισι χίππυ,
μὲ γένεια καὶ μακριὰ μαλλιά καὶ σανδάλια καὶ μὲ μιὰ ὄψι πού θυμι-
ζει τὴν αὐτοπροσωπογραφία τοῦ γερμανοῦ Ἄλμπρεχτ Ντύρπερ σὲ
πόζα Χριστοῦ ἀπὸ τὸ ἔτος 1500. Καὶ ὅλοι αὐτοὶ μ' ἕνα ἐκστασιακὸ
ἐνθουσιασμὸ κραυγάζουν τὴν φράσι τοῦ Φιλίππου, «εὐρήκαμεν
Ἰησοῦν, τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ».

Ἀποκτᾷ λοιπὸν καὶ ἡ Δύσι, σὲ πείσμα τοῦ ὀρθολογιστικοῦ
τεχνικοῦ πνεύματος, σὲ πείσμα τῆς ὕλιστικῆς νοοτροπίας τῆς
καταναλωτικῆς κοινωνίας, τοὺς «κατὰ Χριστὸν σαλοὺς» τῆς; Για-
τί καὶ οἱ «ιδιόρρυθμοι τοῦ Χριστοῦ», ὅπως παλαιότερα στὴν Ἀνα-
τολή καὶ οἱ κατὰ Χριστὸν σαλοί, ζοῦν μ' ἕνα τρόπο προκλητικὰ
«ἀνόητο» πού προσβάλλει τὴν κοινωνικὴ εὐπρέπεια καὶ ἠθικὴ, σύμ-
φωνα μὲ τὰ κριτήρια μιᾶς ἀστικοποιημένης κοινωνίας καὶ θρη-

σκείας. Ζοῦν μιὰ «μωρία», πού δὲν δέχεται νὰ συμβιβασθῆ με τὴν κατεστημένη ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν ἀκίνδυνα «εὐπρεπῆ» θρησκευτικὴ κότητα. Διαμαρτύρονται ὄχι μόνον ἐναντίον τοῦ ὕλιστικοῦ κατεστημένου τῆς καταναλώσεως, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον τῆς προσαρμοσμένης στοῦ κόσμου καὶ τὰ κοσμικὰ καὶ ἀποθαρρυσμένης θεολογίας τῆς Δύσεως, πού καθημερινὰ καὶ περισσότερο ἀπογυμνώνεται πνευματικὰ, προσπαθεῖ νὰ ντυθῆ ἓνα κοινωνικὸ χαμαιλεοντισμὸ, συμβιβάζεται με τὴν ιδέα τοῦ θανάτου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀπουσίας Του ἀπὸ τὴ ζωὴ μας, ἱκανοποιεῖται ἀπὸ μιὰ κυριακάτικη θρησκεία, συγχέει τὴ κοινωνικὴ ὑπόληψι με τὴν ἡθικὴ τελειότητα καὶ τὴ συμμόρφωσι σ' ἓνα ὄρισμένο τυπικὸ με τὴν ἀγιότητα καὶ διδάσκει ἓνα ἐγκόσμιο Θεό, ὁ ὁποῖος ἐκφράζει τὴν εὐαρέσκειά του πρὸς τοὺς πιστοὺς του με οἰκονομικὴ εὐμάρεια καὶ κοινωνικὴ προώθησι, κατὰ τὸ δόγμα τοῦ ἀπολύτου προορισμοῦ.

Δὲν ἀποκλείεται στὴν κίνησι αὐτὴ διαμαρτυρίας νὰ παρουσιά-
ζονται καὶ ἔκτροπα. Συμμερίζεται κανεὶς τὸ δίκιο τῶν συντηρη-
τικωτέρων, πού χαρακτηρίζουν μερικὲς ἐκδηλώσεις, ὅπως ἡ Ἄμε-
ρικανικὴ "Όπερα «Ἰησοῦς Χριστὸς Σοῦπερ Στάρ» με τὸν ξανθὸ
Χριστὸ καὶ τὸ νέγρο Ἰούδα, ἢ τὸ μιούζικαλ «εὐαγγέλιο», πού παί-
ζεται στὸ Μπρόντγουαϊη, σὰν πράξεις βλάσφημες πού περιωβρί-
ζουν τὸ δόγμα. Παρὰ ταῦτα ὅμως δὲν παύει ν' ἀναρωτιέται: μήπως,
ἀντὶ στὴν κίνησι αὐτὴ νὰ βλέπουμε μιὰ ἀξιοπεριφρόνητη Ναζαρέτ
καὶ με τὸν Ναθαναήλ νὰ ἀμφισβητοῦμε: «δύναται τι καλὸν ἐκ Να-
ζαρέτ εἶναι;», θάπρεπε νὰ στρέψουμε τὰ βέλη ἐναντίον μας; Τρεῖς
χιλιάδες νέοι προκαλοῦν τὴν παγκόσμια προσοχὴ καὶ δὲν ντρέπονται
ἀνεπιφύλακτα νὰ διακηρῦξουν μιὰ ζωντανή, συνεπῆ, ὑπαρξιακὴ, στε-
ρημένη ἀπὸ κάθε λάμψι καὶ ἄνεσι θρησκευτικὴ κότητα, μέσα σὲ μιὰ
ἔρημο σιγῆς ὀκτακοσίων ἑκατομμυρίων συμβιβασμένων Χριστιανῶν,
πού ἀπὸ σύνεσι ἢ ἀξιοπρέπεια ἢ σοφία ἢ δειλία δὲν τολμοῦν
οὔτε τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ Χριστιανοῦ νὰ βύσουν ἀπὸ τὴν ταυ-
τότητα, οὔτε, στω καὶ με ἔσχατη συνέπεια τὴν περιφρόνησι, νὰ
κραυγάσουν στὴν ἀπελπισμένη καὶ παραπαίουσα ἐποχὴ μας: εὐρή-
καμεν τὸν Σωτῆρα. Αὐτὴ ἡ λανθάνουσα «ὑπὸ τὸν μόδιον» θρησκευ-
τικὴ κότητα πού ἀρκεῖται στὸ κήρυγμα, ἐνῶ οἱ πράξεις τῆς τὴν ἐλέγ-
χουν, ὠδήγησε τὸν Ἰνδὸ φιλόσοφο Ράντακρυσαν νὰ πῆ κάποτε
γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς: «Οἱ Χριστιανοὶ εἶναι μικροί, συνηθισμένοι
ἄνθρωποι, πού κηρῦσσουν μεγάλες, ἀσυνήθιστες ιδέες».

Τὸ νεανικὸ κίνημα στὴ Δύσι πέρασε πολλὰς περιπέτειες: ἀπὸ
τὸν πανσεξουαλισμὸ καὶ τὸν σατανισμὸ, μέχρι τὸν ἀναρχισμὸ καὶ
τὴν ναρκομανία. Ἡ πνευματικὴ του ἀπόληξι εἶναι δεῖγμα μιᾶς

Ἐκκλησία καὶ Κόσμος

«ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΦΙΛΙΑΣ» *

Συχνὰ προσπαθοῦμε, μὲ καλὴ ἴσως πρόθεσι, νὰ μὴ ἀποκαλύψουμε τὴ βαθύτερη ἀπογύμνωσι τοῦ κόσμου ἀπὸ τὶς ἀξίες καὶ τὶς καθιερωμένες ἀρχές, ποὺ διατήρησαν μέχρι σήμερα τὸν πολιτισμὸ μας!

Ἴσως περισσότερο αἰσιόδοξοι ἀπὸ ὅ,τι πρέπει, δὲν χρωματίζουμε πάντοτε τὴν γενικὴ κατάπτωσι καὶ τὴν πνευματικὴ ἀπελπίσῃα ποὺ ἐπικρατοῦν κάτω ἀπὸ τὴν δόξα καὶ τὸν παραλογισμό τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἐνῶ κομπάζουν γιὰ τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ τεχνολογικὰ ἐπιτεύγματά τους, παράλληλα πνίγονται μέσα σὲ μιὰ ἄφατη μοναξιά. !..

Πιάνονται, πολλὲς φορές, ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ μαλλιά τους σὲ μιὰ ὕστατη προσπάθεια νὰ διατηρήσουν ἢ νὰ σώσουν τὰ οὐσιαστικὰ ἐκεῖνα στοιχεῖα τῆς ζωῆς, ποὺ μόνοι τους διέφθειραν ἢ τὰ ἄφησαν νὰ μαραζώσουν.

Ἔτσι, τώρα ποὺ ἔφτασαν στὴν ἔσχατη ἀναμέτρησι, τώρα ποὺ διαπιστώνουν, ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ἐγκληματικὰ ἐκτεθειμένη καὶ ἀνυπεράσπιστη, δίχως τοὺς ἀκρογωνιαίους ἐκείνους λίθους τῆς φρονήσεως, τῆς ἠθικῆς ὁμορφίᾳς, τῆς φιλίας, τῆς ἀγάπης, τῆς πίστεως, προσπαθοῦν μὲ ἡμίμετρα, μὲ συμβιβασμοὺς καὶ μὲ ἀκατανόητες κάποτε πράξεις νὰ ἐπουλώσουν τὸ ρῆγμα, ποὺ ὀλοένα εὐρύνεται!

* Ραδιοφωνικὸν σχόλιον μεταδοθὲν τὴν 25-2-1972 εἰς τὴν ἐκπομπὴν «Ἐκκλησία καὶ Κόσμος».

νοσταλγίας τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου γιὰ πνευματικὴ ποδηγέτησι. Ἐκφράζει τὸ ἀνικανοποίητο ἀπὸ ἓνα κόσμο ποὺ τὴν εὐτυχία του τὴν περιορίζει ἢ τὴν ἐξαρτᾶ ἀπὸ τὴν ὕλην καὶ δείχνει πὼς ὁ «θαυμαστός καινούργιος κόσμος», ποὺ προφήτευσαν ὁ Χάξλεϋ καὶ ὁ Ράσσελ, δὲν τηρεῖ τὴν ὑπόσχεσί του. Πόσο ὑπεύθυνο εἴμαστε ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ πείνα καὶ δίψα, γιὰ τὴν ἀπόγνωσι καὶ τὸ ἀδιέξοδο τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων μιᾶς «χριστιανικῆς» κοινωνίας!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Μιά τέτοια ανάγκη, πού όταν δέν ικανοποιηθῆ σωστά, κάνει μετέωρο τόν ἄνθρωπο, εὐάλωτο καί ἀνυπεράσπιστο πνευματικά καί ψυχικά, εἶναι καί ἡ φιλία. Εἶναι ἡ μοναδική ἐκείνη ἐπικοινωνία δύο ψυχῶν, πού μέσα σέ μιὰ ποιότητα αἰσθημάτων καί μιὰ μοναδικότητα σχέσεων τίς κάνει νά συμπορεύονται στή ζωῆ καί νά κατορθώ- νουν νά κερδίζουν τήν πορεία τοῦ βίου τους, μέσα ἀπό ἀνησυχίες, ἐμπόδια καί περιπέτειες.

Καί ἐπειδή ἀκριβῶς ἡ σημερινή ψυχὴ εἶναι ἀπογυμνωμένη ἀπό αὐτὴ τὴ γλυκεῖα γεύσι τῆς φιλίας, προσπαθοῦν οἱ ἄνθρωποι νά βροῦν νοθευμένους, ψεύτικους τρόπους, μιᾶς κάποιας τακτοποίη- σεις ἢ ἀντικαταστάσεις.

* * *

Ἄλλὰ νά, πού ὁ θεσμὸς τῶν «πρακτορείων φιλίας» πού ξεκί- νησε σάν μιὰ δυνατότητα ἐπικοινωνίας, ὁλοένα ἀπλώνεται τώρα στὶς μεγαλοπόλεις. Στὶς πολυάνθρωπες δηλ. πολιτείες, πού ὅσο ζοῦν ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλο, τόσο καί πιὸ μόνοι αἰσθάνονται. Τόσο πιὸ ἄφιλοι καί ἄγνωστοι μένουν!

Τὸ «πρακτορεῖο φιλίας» σάν σκοπὸ του ἔχει νά λύσῃ τὸ πρόβλη- μα τῆς προσεγγίσεως τῶν ἀνθρώπων, δημιουργώντας «εὐκολίες» ἀνάμεσα σέ διάφορα ἄτομα. Νά προετοιμάζῃ τίς ψυχολογικές καί τεχνικές ἐκεῖνες προϋποθέσεις (πρόσωπα, ἀνέσεις, περιβάλλον πού θὰ «διευκολύνουν» τὴν σύναψι μιᾶς φιλίας! Τὸ ἄνοιγμα γιὰ μιὰ φιλικὴ συνέχεια, πού θὰ διαρρήξῃ τὸ φράγμα τῆς μοναξιάς. Θὰ καλύψῃ τὰ ὑπάρχοντα κενὰ καί θὰ σημαδέψῃ, ἴσως, μιὰ νέα ἐποχὴ αἰσθημάτων γαλήνης, πνευματικῆς εὐφορίας καί χαρᾶς.

Ἄλλὰ εἶναι δυνατόν νά πραγματοποιηθῆ σωστὴ φιλία, πληρώ- νοντας κανεὶς δύο τάλληρα τὴν ἐβδομάδα, ὅσο εἶναι ἀκριβῶς ἡ συνδρομὴ στὸ «πρακτορεῖο φιλίας»;

Ἀσφαλῶς, ἡ φιλία δέν εἶναι μιὰ «εὐκολία» πού πουλιέται κι' ἀγοράζεται, ὅπως γράφει ὁ Ὀμπσέρβερ τοῦ Λονδίνου. Καί, πραγμα- τικά. Σὲ κάνει νά ἀποκαρδιώνεσαι καί μόνο ἡ ἰδέα, ὅτι εἶναι δυνατόν νά συναντιοῦνται ἄνθρωποι, ὕστερα ἀπὸ παραγγελία, γιὰ νά γίνουν «ὀπωσδήποτε» φίλοι!

Μιά ψυχὴ μὲ τραύματα, μὲ πλέγματα, μὲ νευρώσεις, μὲ συ- νεχεῖς προβληματισμούς, πού αἰσθάνεται νά τὴν πνίγῃ ἡ μοναξιά, εἶναι στ' ἀλήθεια δυνατόν νά συνδεθῆ μ' ἕνα τέτοιο ἱερὸ καί ἀποφα- σιστικὸ δεσμό, ὕστερα ἀπὸ τὴ μεσολάβησι ἑνὸς «πρακτορείου»;

Πόση ἀνταπόκρισι μπορεῖ νά ἔχῃ μιὰ τέτοια σχέσι σέ κείνη

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

233. Αἱ εὐχαὶ τῶν ἀντιφώνων, μὴ ὑπάρχοντος διακόνου, πότε λέγονται; (Ἑρώτησις Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Π.).

234. Τὸ «Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους...», μὴ ὑπάρχοντος διακόνου, λέγεται ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐστραμμένου πρὸς τὸν λαόν; (Ἑρώτησις τοῦ ἰδίου).

Ἡ θεία λειτουργία, ἐν μέρει δὲ καὶ οἱ ἄλλες ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας μας, ἔχουν ἀπαρτισθῆ κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε ἡ συμμετοχὴ τοῦ διακόνου σ' αὐτὲς νὰ ἀποτελῆ ἓνα στοιχεῖο ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ἀρμονικὴ διεξαγωγὴ των. Ὁ διάκονος εἶναι τρόπον τινὰ ὁ τελετάρχης καὶ ὁ ἐνδιάμεσος μεταξὺ ἱερέως καὶ λαοῦ. Αὐτὸς ὑπεθυμίζει στὸν ἱερέα τὰ λεκτέα καὶ τὰ πρακτέα «Εὐλόγησον...». «Κέλευσον...», «Μέλισον...» κλπ. θέτει στὸ στόμα τοῦ λαοῦ τὰ

τὴν ἐσωτερικὴν ἀνάγκη καὶ ἐπιθυμία γιὰ μιὰ οὐσιαστικὴ φιλικὴ χειραψία;

* * *

Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς ἔρχεται καὶ πάλι νὰ δώσῃ σωστὴ, ἀληθινὴ λύσις στὸ σύγχρονο αὐτὸ πρόβλημα τὸ ἀφθορο πνευματικὸ κάλλος τῆς πίστεως. Τὸ κάλλος αὐτό, πού πέρα ἀπὸ κάθε ἡθικὴ ἔκπτωσι, πέρα ἀπὸ ἀβεβαιότητες καὶ σπαραγμοὺς τῆς καρδιᾶς στηρίζει αὐθεντικὰ σχήματα! Ὁλοκληρώνει ἀμετακίνητους δεσμούς. Ὑλοποιεῖ ἀναγκαῖες ἐφέσεις καὶ ροπὲς καὶ ἐνισχύει τὴν ψυχὴ μὲ αὐτούσιες καὶ ἀφθόρμητες ἀφιερώσεις, ὅπως εἶναι ἡ φιλία. Ἡ φιλία πού λυτρώνει ἀληθινά, ὑπαρξιακὰ τὴν πάσχουσα ψυχὴ ἀπὸ τὴ μοναξιά της.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΕΡΟΥΣΗΣ

θέματα τῆς προσευχῆς («τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν», «Ἵπέρ...» κλπ.) καὶ κανονίζει τὴν στάσι («Κλίνωμεν...», «Ὁρθοί» κλπ. καὶ ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τοῦ στα καίρια σημεῖα τῆς θείας λειτουργίας («Πρόσχωμεν» «Σοφία») κλπ. Στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία ὑπῆρχαν ἰδιαίτερα βιβλία γιὰ τοὺς διακόνους, τὰ «Διακονικά», ὅπως τὰ «Ἱερατικά» γιὰ τοὺς ἱερεῖς καὶ τὰ «Ἀρχιερατικά» γιὰ τοὺς ἀρχιερεῖς. Ὅταν σὺν τῷ χρόνῳ οἱ διάκονοι ἀρχισαν νὰ σπανίζουν, οἱ ἱερεῖς ἐπωμίσθησαν καὶ τὸν ρόλο τοῦ διακόνου, στα δὲ ἱερατικά βιβλία συνεχωνεύθησαν καὶ τὰ διακονικά. Ὁ ἱερεὺς ἔγινε συγχρόνως καὶ διάκονος. Τοῦτο ἔφερε δυσχέρειες στὴν ὁμαλὴν τελεσιουργία καὶ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα ἀρκετὲς ἀλλοιώσεις στα λειτουργικά μας βιβλία καὶ στὴν ἐν γένει λειτουργικὴ πρᾶξι. Αὐτὰ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ νὰ ἔλθωμε στὴν ἀπάντησι στα ἀνωτέρω δύο ἐρωτήματα.

Τὸ σχῆμα ποὺ ἀκολουθοῦν τὰ ἐπὶ μέρος στοιχεῖα τῶν ἀκολουθιῶν μας εἶναι τὸ ἀκόλουθο: ὁ διάκονος εἰσάγει τὴν δέησι, προτρέποντας πρὸς προσευχὴν τὴν κοινότητα καὶ θέτοντας στὸ στόμα τοῦ λαοῦ τὰ αἰτήματα τῆς προσευχῆς. Ἐρχεται κατόπιν ὁ ἱερεὺς νὰ ἀνακεφαλαιώσῃ τὰ αἰτήματα, ἀναφέροντας στὸν Θεὸ μίαν σχετικὴν εὐχὴν, ποὺ κατακλείεται μὲ ἐκφώνησι, δηλαδὴ μὲ δοξολογικὴν κατάληξι, ποὺ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν εὐχὴν, λέγεται ἐμμελῶς. Ὁ λαὸς τέλος μὲ τὸ «Ἀμήν» συμμερίζεται τὰ αἰτήματα τῆς εὐχῆς καὶ ψάλλει ἓνα κατάλληλο ὕμνο. Ἐνωρὶς ἐπεκράτησε νὰ λέγωνται «μυστικῶς» οἱ εὐχὲς τῆς θείας λειτουργίας. Συνήθως ὁ ἱερεὺς τίς ἔλεγε κατὰ τὴν ὥρα ποὺ ὁ διάκονος ἔλεγε τὴν συναπτὴν, πάντως πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως. Ὅταν δὲν παρίστατο διάκονος τὸ πρόβλημα ἦταν ὀξύ. Ὁ ἱερεὺς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ λέγῃ διακονικά καὶ εὐχὴ συγχρόνως. Τότε ἀναζητήθησαν νέες θέσεις γιὰ τίς εὐχὲς σὲ κενὸ γιὰ τὸν ἱερέα χρόνο. Οἱ ἐκφωνήσεις, ὡς ζωτικώτερο λειτουργικῶς στοιχεῖο, ἔμειναν μὲν στὶς ἀρχικὰς τῶν θέσεις, ἀλλ' οἱ εὐχὲς ὑπέστησαν τόσες μετακινήσεις καὶ μεταθέσεις, ποὺ πολλὰς φορὰς ἔχασαν κάθε ἐπαφή μὲ τὴν ἀρχικὴν τῶν θέσι καὶ τὴν κατάληξίν των, τὴν ἐκφώνησι. Πολλὰς φορὰς ἐλέγοντο πρωθυστερώς, μετὰ δηλαδὴ τὴν ἐκφώνησι, ὅπως στὴν εὐχὴν τοῦ τρισαγίου, ἐν μέρει καὶ τῶν ἀντιφώνων. Ἄλλοτε ἐλέγοντο πολὺ πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως, ὅπως συνέβη μὲ τίς εὐχὲς τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου, ἀκόμη καὶ μὲ τὴν πρώτην εὐχὴν τῶν ἀντιφώνων τῆς Προηγιασμένης, ποὺ ἐλέγετο κατὰ μερικὰ χειρόγραφα πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀκολουθίας. Ὅτι τοῦτο εἶναι δεῖγμα παρακμῆς τῶν ἀκολουθιῶν μας, μόλις εἶναι ἀνάγκη καὶ νὰ τὸ σημειώσωμε. Σὲ μερικὰς περιπτώσεις τὰ προβλήματα ποὺ ἔχουν δημιουργηθῆ εἶναι τόσο πολὺπλοκα, ὥστε ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀρχικῆς πορείας τῆς ἀκολουθίας καὶ ἡ ἐπισημάνεισι τῶν εὐχῶν ποὺ ἀνή-

κουν στήν κάθε ένότητα εἶναι πολλές φορές σχεδόν ἀδύνατος, ἡ δὲ ἐπαναφορά των στήν ἀρχική των θέσι δυσκατόρθωτος.

Εἰδικῶς, οἱ εὐχές τῶν ἀντιφώνων τῆς λειτουργίας πρέπει νά λέγονται μετὰ τὸ «Σοί, Κύριε» τοῦ λαοῦ καὶ πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως των. Αὐτὸ εἶναι δυνατόν νά γίνῃ παρόντος ἢ μὴ διακόνου, ἂν οἱ εὐχές λέγονται «εἰς ἐπήκοον» κατὰ τὴν νεωτέρα τάσι, πού τείνει νά ἐπαναφέρῃ τὸ ἀρχαιότατο ἐν προκειμένῳ ἔθος. Εἰδ' ἄλλως δὲν θὰ ἔμενε, παρὰ οἱ εὐχές νά λεχθοῦν κατὰ τὴν ψαλμωδία τοῦ ἀντιφώνου μετὰ τὴν ἐκφώνησι, πρωθυστερώς, ὅπως λέγεται καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ τρισαγίου ὕμνου. Αὐτὴ δὲν εἶναι ἰδεώδης βέβαια, ἀλλὰ ἡ μόνη κατὰ τὰ κρατοῦντα δυνατὴ λύσις. Προσωπικῶς ὁ γράφων δὲν θὰ μπορούσε νά ἐπιδοκιμάσῃ τὴν λύσι αὐτῆ. Θὰ προτιμοῦσε, καὶ ἂν ἀκόμη λέγονται μυστικῶς οἱ εὐχές καὶ δὲν συλλειτουργῆ διάκονος, νά λέγονται στήν ὀρθή ἱστορικῶς καὶ λογικῶς ἀρχική των θέσι, δηλαδὴ πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως. Οἱ εὐχές τῶν ἀντιφώνων εἶναι σύντομες καὶ θὰ μπορούσε, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, νά καλυφθοῦν ἀπὸ ἓνα λίγο παρατεταμένο «Σοί, Κύριε» τοῦ χοροῦ ἢ καὶ ἀπὸ ἐλάχιστων δευτερολέπτων σιγῆ, ὅπως ἀκριβῶς γίνεται στίς εὐχές τῆς κεφαλοκλισίας.

“Ὅσον ἀφορᾷ στὸ «Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους...» ἢ στὸ παράλληλο «Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν...» ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὸ ἀνήκει στίς διακονικὲς παρακελεύσεις πρὸς τὸν λαό, θὰ ἦτο μάταιο νά ἀναζητήσωμε στήν παράδοσι σὲ ποιά θέσι τὸ ἔλεγε ὁ ἱερεὺς, ἀφοῦ αὐτὴ προϋποθέτει πάντοτε, καθὼς εἶδαμε, τὴν παρουσία τοῦ διακόνου. Εἶναι ὅμως πολὺ φυσικὸ καὶ λογικῶς ὀρθότερο καὶ εὐπρεπέστερο μετὰ τὴν εὐλογία νά μὴ στρέφῃ τὰ νῶτα ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸν λαό, ἀλλὰ, ἐφ' ὅσον ἀπευθύνεται πρὸς αὐτόν, νά τοῦ ὁμιλῆ καὶ νά τοῦ δίδῃ τὸ λειτουργικὸ παράγγελμα ἀτενίζοντας πρὸς αὐτόν. Ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι καὶ οἱ διάκονοι παλαιότερα ἦσαν ἐστραμμένοι πρὸς τὸν λαὸ ἢ τοῦλάχιστον, σὲ μεταγενεστέρα ἐποχῆ, ἔβλεπαν μὲν πρὸς ἀνατολάς, ὅπως σήμερα, ἀλλὰ ἦσαν ἀνεβασμένοι στὸν ἄμβωνα, πού εὐρίσκετο στὸ μέσον τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ λαοῦ, θέσις ἡ ὁποία τοὺς ἐξησφάλιζε τὴν ἐποπτεία ἐπὶ τοῦ λαοῦ καὶ δὲν τοὺς ἀπεμόνωνε ἀπὸ αὐτόν, ὅπως σήμερα, πού στέκονται πρὸ τῆς ὠραίας πύλης μετὰ τὰ νῶτα πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα.

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

Η ΣΠΟΡΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΛΟΓΟΥ

«Ὁ σπείρων. Ὁ αἰὶ σπείρων. Οὐ παύσεται γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ αἰὶ σπείρων ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς. Οὐ γὰρ μόνον ὄταν διδάσκη, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς κτίσεως ταύτης καὶ τῶν καθ' ἑκάστην εἰς ἡμᾶς γινομένων, σπείρει ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς τὰ ἀγαθὰ σπέρματα» (Θεοφύλακτος).

Ὁ Θεῖος Σπορεύς, ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, σπέρνει ἀπλόχερα τὸν ζωοποιὸ λόγον τοῦ στὶς ψυχές. Καὶ τὸ ἔργον τοῦ αὐτοῦ συνοψίζεται ἐπιγραμματικὰ στὸ παρὰ πάνω πατερικὸ χωρίον.

Τρεῖς εἶναι οἱ κύριοι τρόποι αὐτῆς τῆς ἀδιάκοπης σπορᾶς. Μὲ τὴν εὐαγγελικὴν διδασχῆν. Μὲ τὸ σιωπηλὸν κήρυγμα τῶν θαυμασίων τῆς κτίσεως. Καὶ μὲ τὰ γεγονότα πού, κατὰ θεῖα οἰκονομία, συμβαίνουν στὸν καθημερινὸν μας βίον.

Ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον, τὸ μυστικὸν αὐτὸ δισσάκι τοῦ θεοῦ λόγου, ζωογονεῖται ἡ Ἐκκλησία ἀέναον. Σπείρεται ὁ νοητὸς ἀγρὸς τῶν ψυχῶν. Τὰ ἀγιογραφικὰ ἀναγνώσματα, στὶς διάφορες Ἀκολουθίες, γενικώτερα δὲ ὁ λειτουργικὸς λόγος τῆς Ἐκκλησίας, πού κυριώτερη ὕλη τοῦ ἔχει τὸν λόγον τῆς Γραφῆς, μεταδίδουν σὲ κάθε ψυχὴ τὸ φῶς, τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, προκαλώντας μας ἀνάληψιν καὶ μετάνοιαν καὶ στηρίζοντάς μας στὸν ἀγῶνα τῶν ἀρετῶν. Τὸ ἴδιον γίνεται καὶ μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ ἄμβωνος, πού ἐρμηνεύει καὶ ἀναλύει τὴν Γραφήν.

Γιὰ νὰ βεβαιωθῶμε ἂν ἡ Ἐκκλησία εἶναι ζῶσα, ἀρκεῖ νὰ κοιτάξουμε κατὰ πόσον τὸ θεῖον κήρυγμα ἀνθεῖσ' αὐτῆν. Μὲ τὸ κήρυγμα, τὰ μέλη τῆς παίρνουν συνείδησιν τῆς πίστεώς τους, προτρέπονται στὴν ἐργασία τῶν ἀρετῶν, φυλάγονται ἀπὸ τοὺς πλανεροὺς ψιθυρισμοὺς τοῦ Διαβόλου, ἀξάνουν τὸ ζῆλον τους καὶ τὸν πόθον τους γιὰ τὴν εὐαγγελικὴν τελειότητα. Λύχνος στὰ βήματα τοῦ πιστοῦ εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, λέγει ὁ ἀρχαῖος προφήτης.

Ἄλλὰ ὁ Θεὸς μᾶς μιᾷ ἀέναον καὶ μὲ ἄλλο τρόπο. Μᾶς μιᾷ μὲς ἀπὸ τὰ ἔργα του, τὴν κτίσιν. Ἡ ὁμορφία καὶ ἡ χρησιμότης τους εἶναι μιὰ τρανὴ μαρτυρία καὶ ἀπόδειξις τῆς σοφίας, τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἀγαθότητός του. «Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἢ τε ἀίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης» (Ρωμ. α' 20). «Οἱ οὐρανοὶ διηγῶνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα» (Ψαλμ. ιη' 2). Ἀτενίζοντας καὶ μελετώντας τὰ θαυμάσια τῆς

ὀλικῆς κτίσεως, ὑψώνουμε τὸ πνεῦμα μας πρὸς τὸν Δημιουργό της, ἀκοῦμε τὴ σοφία του καὶ τὴν ἀγάπη του νὰ μᾶς μιᾶ στὰ κατάβαθα τοῦ εἶναι μας.

Τέλος, ὁ θεῖος σπóρος πέφτει καὶ μὲ ἓνα τρίτο τρόπο στὴν ἀνθρώπινη διάνοια καὶ καρδιά. Καὶ τὰ γεγονότα τῆς καθημερινῆς ζωῆς μας εἶναι ἓνα κήρυγμα. Εἴτε δυσάρεστα εἴτε εὐχάριστα, ἀποτελοῦν τὸ καθένα καὶ μιὰ ἐκδήλωση τῆς θείας πρόνοιας. Ἐπὶ τὸ ἓνα οἰσθηλατεῖται κανεὶς στὴ μετάνοια. Ἐπὶ τὸ ἄλλο στὴν εὐγνωμοσύνη. Ἐπὶ τὸ ἓνα τρίτο προτρέπεται νὰ ἀυξήσῃ τὸν ζῆλο του. Ἐπὶ τὸ ἓνα τέταρτο νὰ μάθῃ πόσο ὁ Θεὸς ἐνδιαφέρεται γι' αὐτόν. Μπορεῖ ἔτσι νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὸ ψαλμικόν: «Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἔστιν, ἵνα μὴ σαλευθῶ... Ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς» (Ψαλμ. ιε' 8, 11).

«ΕΚΕΙΝΟΝ ΔΕΙ ΑΥΞΑΝΕΙΝ...».

Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη τιμὴ τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν ἀνάθεση τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου. Τὸ ταπεινὸν πλάσμα δανεῖζει στὸν Κύριον τὸ πῆλινο στόμα του γιὰ τὴ μετάδοσιν τῶν θείων ἀληθειῶν στίς ψυχές.

Τὸ καθῆκον τοῦ κηρύγματος ἀνήκει κατ' ἀρχὴν στὸν ἱερό Κληρικό, μπορεῖ ὅμως, κατὰ οἰκονομία, νὰ διακονοῦν σ' αὐτὸ καὶ λαϊκοί, ἔχοντας σχετικὴ ἄδεια ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον.

Ὅποιος ὅμως καὶ ἂν εἶναι ὁ διάκονος τοῦ ἄμβωνος, ὀφείλει νὰ μὴ ξεχνᾷ ποτὲ τὴν ταπεινὴν του θέσιν. Λειτουργεῖ σ' ἓνα φοβερὸ μυστήριον καὶ πρέπει νὰ μὴν ἐπισκιάζῃ τὸν κηρυττόμενον Χριστὸ μὲ τὸ δικὸν του πρόσωπον. Ἐάν ὁ βίος του εἶναι ὑποδειγματικὸς καὶ ἂν ἔχῃ τὸ χάρισμα τῆς φυσικῆς εὐφράδειας, εἶναι πιθανὸν νὰ ἐλκύσῃ πάνω του τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀκροατῶν, πρᾶγμα ποῦ θὰ κολάκευε τὸ Ἐγὼ του.

Ὅποιος ὅμως κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιον, ἔχει χρέος νὰ ἀποφεύγῃ αὐτὸ τὸ ἐνδεχόμενον. Ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ποῦ ἔλεγε γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ «Ἐκεῖνον δεῖ ἀυξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι», πρέπει νὰ μιᾶ μὲ βαθεῖα ταπεινοφροσύνη, χαμηλώνοντας τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὄχι μόνον ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τοῦ ἐκκλησιάσματος. Πρέπει νὰ βιώνῃ καὶ στὴ δική του περίπτωσιν αὐτὸ ποῦ ἔλεγε ὁ μέγας Παῦλος, διακηρύσσοντας ὅτι θεωροῦσε τὸν ἑαυτὸν τοῦ «πρῶτον τῶν ἁμαρτωλῶν». Ἐάν τέτοια ἀντίληψιν εἶχε γιὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐκεῖνος ποῦ ὑπῆρξε τὸ πιὸ ἐπιβλητικὸν ἀνάστημα τῆς θείας Χάριτος, ποῖα ἰδέα πρέπει νὰ ἔχουμε ἐμεῖς γιὰ τὸ δικὸν μας

πρόσωπο; Ποιάν ἄλλη ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν εἶμαστε παρὰ «ἀχρεῖοι» (ἄχρηστοι) δοῦλοι, πὺ ἀπλῶς κατὰ χάρι καὶ ὄχι ἐπειδὴ τὸ ἀξίζουμε πραγματικά, βρισκόμαστε στὸν ἄμβωνα.

Ὅταν τὸ κήρυγμα διακονεῖται μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, τὰ ἀποτελέσματά του εἶναι πράγματι καρποφόρα. Οἱ ψυχὲς οἰκοδομοῦνται καὶ ἀνανήφουν, δεχόμενες ἀπ' εὐθείας τὸν Χριστό. Τὰ λόγια τοῦ κατεινουῦ ἱεροκήρυκος βρίσκουν ἄμεση ἀπήχηση, γιατί εἶναι μόνο τοῦ Θεοῦ λόγια. Πραγματικά, ἔτσι, ὁ μόνος σπειρῶν εἶναι Ἐκεῖνος, ὁ μόνος «καθηγητής», ἡ πηγὴ τῆς ἀλήθειας, ἡ «αὐτοαλήθεια», ὅπως τὸν ὀνομάζει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος. Ὁ Ἰησοῦς εἶπε: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ». Ποιὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παρεμβάλλη μεταξὺ τοῦ Ἐγὼ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ψυχῶν τὸ δικό του Ἐγὼ;

Τὸ γνήσιο λοιπὸν καὶ ἀληθινὰ θεάρεστο κήρυγμα πηγάζει ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ ὀδηγεῖ στὸν Χριστό. Αὐτὸ μᾶς ἐμπνέουν τὰ παραδείγματα τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

= Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α =

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Συμποσ.ον Πατέρων. Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους Α'. — **Ἐπίκαιρα**. — **Εὐαγγέλιου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ τὸ Ὁραϊόν. — **Μητροπολίτου Δράμας Διονυσίου**, Τὸ νόημα τῆς ζωῆς. — **Ἀρχιμ. Ἰωάννου Γ. Ἀλεξίου**, Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας, Ἡ Ἀγάπη, μῆνυμα καὶ ἔργα. — **Ἀρχιμ. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδου**, Γνωριμία μὲ τὸν Ὀρθόδοξο Μοναχισμὸ. — **Ἀρχιμ. Τιμοθέου Τριβιζᾶ**, Τὸ Μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ. — **Πρεσβ. Κωνστ. Πλατανίτη**, Ναοὶ καὶ ἱερεῖς ἐν Ἑλλάδι. — **Πρεσβ. Κωνστ. Γερασιμοπούλου**, Ἐορταστικὴ ἐκδήλωσις ἐπὶ τῇ συμπληρώσει διετίας ἀπὸ τῆς Ἰδρύσεως τοῦ Κέντρου Συμπαραστάσεως Οἰκογενείας. — **Αἶδωσ. Δρος Ἄ. Ἀλεβιζοπούλου**, Ἐνοριακά, Ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. — **Πρεσβ. Κωνστ. Γερασιμοπούλου**, Ἱερὰ ἐξομολόγησις καὶ προβλήματα ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. — **Ἀνδρέου Νομικοῦ**, Ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. — **Παναγιώτου Δ. Σακελλαρίου**, Ἀρχιμ. Θεολόγος Κ. Παρασκευαΐδης δ. Θ. (1876-1938). Ὁ ἀπ' ἄμβωνος διδάσκαλος καὶ ὁ ἐπιστήμων. — **Ἀντωνίου Παπαντωνίου**, Τὸ μέλλον λέγεται Χριστός. — **Δημήτρη Φερούση**, Ἐκκλησία καὶ Κόσμος, «Πρακτορεῖα φιλίας». — **Φ. Ἀπαντήσεις** σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — **Βασ. Μουστάκη**, Ἡ σπορὰ τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῶ 1, Ἀθήναι 140.